

Datum
2016-08-22

Vårt diarienummer
2016-110-5114

Ert datum
2016-06-01

Er beteckning
U2016/02685/SF

Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd

Centrala studiestödsnämnden (CSN) tillstyrker i huvudsak förslaget om att det ska införas ett nytt studiestöd som riktar sig till de grupper som annars är svåra att rekrytera till studier. CSN anser att en väl fungerande samverkan mellan kommuner, Arbetsförmedlingen och CSN, där frågan om studiefinansiering ingår som ett naturligt och tidigt inslag, sannolikt är avgörande för ett effektivt rekryteringsarbete.

CSN noterar samtidigt att regelverket för det nya studiestartsstödet inte kommer att vara på plats förrän i nära anslutning till ikraftträdandet den 1 juli 2017. Den korta tiden mellan riksdagens beslut och införandet av det nya studiestartsstödet inverkar negativt på CSN:s möjligheter att implementera och informera om det nya stödet på ett bra sätt.

CSN beräknar att införandet och administrationen av studiestartsstödet innebär utvecklingskostnader om 40,2 mnkr, och årliga kostnader om 11 mnkr för CSN. CSN begär att myndigheten ska tilldelas motsvarande belopp som engångsbelopp och i form av ökat årligt anslag. Den relativt korta tiden till ikraftträdande innebär dessutom att myndigheten redan före ett eventuellt riksdagsbeslut måste påbörja arbetet med systemutveckling. Promemorians förslag innebär alltså, oavsett riksdagens beslut, utvecklingskostnader för CSN.

CSN lämnar i remissvaret särskilda synpunkter på vissa av de förslag som tas upp i promemorian. CSN har inget att invända mot de övriga förslag som uttrycks i promemorian.

Innehåll

Sammanfattning	4
2 Författningsförslag	9
Förslaget till lag om studiestartsstöd	9
Förslaget till förordning om studiestartsstöd	10
5 Ett nytt rekryterande studiestöd	10
5.1.1 Utbildningsbakgrund och utbildningsbehov	11
5.1.2 Ålder för rätt till stöd	12
5.1.3 Arbetsmarknadssituation	13
5.1.4 Krav på nyrekrytering	15
5.1.5 Studiestartsstöd och medborgarskap	15
5.2 Utbildningar som ger rätt till studiestartsstöd	17
5.3 Studiestartsstödet storlek	18
5.5 Längsta tid med studiestartsstöd	20
5.6 Prövning av studieresultat	20
5.7 Prövning av den studerandes inkomst	23
5.8 Utbetalning av studiestartsstöd	24
5.9.3 Obetalda årsbelopp eller återkrav för mer än ett kalenderhalvår	24
5.9.4 Samordning med andra förmåner	25
5.9.6 Återkrav av studiestartsstöd	27
5.9.7 Nedsättning under studietiden	28
5.11.2 De lokala riktlinjerna	28
5.11.3 Kommunens prövning och beslut	29
5.11.4 CSN:s prövning och beslut	31
5.11.5 Uppgiftsskyldighet till CSN	31
5.11.6 Behandling av personuppgifter och informationsstöd	32
5.12 Överklagande och uppgiftsskyldighet till Överklagandenämnden för studiestöd	36
6.2 Avskrivningen avskaffas	37
7 Ikraftträdande	37
8 Uppföljning av reformen	39
9.2 Konsekvenser för enskilda	41
9.6 Konsekvenser för CSN	42

Bilaga 1 – Sammanställning av CSN:s förslag till ändringar i de remitterade författningsförslagen	47
Förslag till lag (0000:00) om studiestartsstöd	47
Förslag till förordning (0000:00) om studiestartsstöd.....	52
Bilaga 2 – Kostnadsberäkning införande studiestartsstöd.....	55
2A Beräkning av utvecklingskostnader för alternativ 1, införande i befintligt systemstöd.	55
2B Beräkning av löpande kostnader för alternativ 1, införande i befintligt systemstöd	56

Sammanfattning

- CSN tillstyrker i huvudsak förslaget om att ett nytt rekryterande studiestartsstöd ska införas som ett komplement till studiemedelssystemet. CSN vill samtidigt påpeka att det föreslagna nya stödet kommer att bidra till att studiefinansieringssystemet blir svårare att överblicka.
- CSN tillstyrker förslaget att studerande med kort utbildning ska utgöra målgruppen för att kunna få studiestartsstöd. CSN anser att det kan övervägas om de kriterier som ska ligga till grund för bedömningen, d.v.s. om den studerande har ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå, bör förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.
- CSN tillstyrker förslaget till åldersgränser för rätt till studiestartsstöd, men noterar att möjligheten för äldre studerande att övergå till studiemedelssystemet kan vara begränsad.
- CSN avstyrker förslaget att den studerande ska ha varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före CSN:s prövning av ansökan om studiestartsstöd. CSN föreslår att den studerande istället bör ha varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före hemkommunens prövning. Hemkommunens beslut om målgruppstillhörighet bör dock endast gälla för studier som påbörjas inom en viss tid från beslutstillfället.
- CSN tillstyrker förslaget om att studiestartsstöd inte ska få lämnas till den som har haft studiemedel under de senaste tre åren. CSN anser dock att en längre karenstid kan övervägas.
- CSN ifrågasätter om det är möjligt att begränsa rätten till likabehandling till enbart familjemedlemmar eftersom det finns en till möjlighet att behålla status som migrerande arbetstagare enligt EU-rätten, t.ex. vid ofrivillig arbetslöshet. Myndigheten anser därför att 9 § andra stycket förslaget till lag om studiestartsstöd istället bör överensstämma med 1 kap. 4 § studiestödslagen.
- CSN tillstyrker förslaget om vilka utbildningar som ska kunna ge rätt till studiestartsstöd, men föreslår att de utbildningar som i praktiken ger rätt till studiestartsstöd anges på ett tydligare sätt i författningstexten.

- Målgrupperna för särskilt anställningsstöd i form av traineejobb och det föreslagna studiestartsstödet kan delvis komma att överlappa varandra. CSN vill därför betona vikten av att Arbetsförmedlingen och kommunerna, för att kunna lämna korrekt information till arbets sökande, har god kännedom om vilka utbildningar som kan ge rätt till studiestartsstöd.
- CSN anser att det kan övervägas om studiestartsstödet bör vara pensionsgrundande enligt samma principer som inom studiemedelssystemet.
- CSN är positiv till att studiestartsstöd ska kunna lämnas under 50 veckor. CSN noterar samtidigt att en sådan gränsdragning kan utgöra en begränsning för studerande med funktionsnedsättning, som kan ha särskilda behov av att läsa på deltid.
- Utifrån myndighetens erfarenheter av rekryteringsbidraget¹ vill CSN betona att det är viktigt att kommunerna planerar sina insatser utifrån utgångspunkterna att anslaget är begränsat, och att studerande som en gång fått studiestartsstöd inte har förtur till fortsatt stöd.
- CSN tillstyrker förslaget att tidigare studieresultat inte ska prövas, för den som för första gången ansöker om studiestartsstöd.
- CSN avstyrker förslaget att en prövning av studieresultaten ska göras för den som återkommer med en ny ansökan om studiestartsstöd för en ny studieperiod.
- CSN tillstyrker förslaget att en prövning av studieresultaten ska göras för den som övergår från studier med studiestartsstöd till studier med studiemedel. CSN bedömer dock att en sådan ordning förutsätter en ändring i 3 kap. 7 § studiestödslagen. CSN bedömer att nuvarande bestämmelser i studiestödslagen innebär att även den som vid byte mellan studiestartsstöd och studiemedel befinner sig mitt i en eller flera kurser, måste redovisa tillräckliga studieresultat innan studiemedel kan komma ifråga. CSN anser att den problematik detta ger upphov till bör lösas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

¹ Enligt lagen ([2002:624](#)) om rekryteringsbidrag för vuxenstuderande.

- CSN tillstyrker förslagen om inkomstprövning för rätt till studiestartsstöd. CSN noterar att förslagen innebär att fribeloppet för den som uppbär studiestartsstöd och studiemedel under ett och samma kalenderhalvår blir betydligt högre, än för den som enbart uppbär ett av stöden under samma tid.
- CSN har uppmärksammat att 8 § i promemorians förslag till lag om studiestartsstöd i praktiken innebär att även obetalda årsavgifter som avser samma år som det år den studerande påbörjar sina studier, kan utgöra hinder mot studiestartsstöd. CSN föreslår därför att bestämmelsen ska justeras för att överensstämma med motsvarande bestämmelse inom studiemedelssystemet.
- CSN anser inte att studiemedel och studiestartsstöd ska kunna lämnas för olika aktiviteter under samma kalendertid. CSN föreslår därför att det klagörs att de två stöden inte får lämnas under samma kalendervecka.
- CSN vill påtala att nuvarande bestämmelser om samordning av studiemedel och aktivitetsstöd respektive utvecklingsersättning fungerar bristfälligt. CSN och Försäkringskassan avser återkomma med förslag till en förändrad och mer effektiv samordning. CSN avråder därför i dagsläget från följändringar i förordningen ([1996:1100](#)) om aktivitetsstöd, med innebörden att aktivitetsstödet ska minskas om den som tar emot stödet har studiestartsstöd under samma tid.
- CSN förutsätter att 6 § förordningen ([2001:588](#)) om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet även ger CSN rätt att ta del av uppgifter vid kontroll av ansökningar om studiestartsstöd.
- Enligt 35 § förslaget till lag om studiestartsstöd kommer återkrävt studiestartsstöd inte att kunna skrivas av på samma sätt som annat återkrävt studiestöd. Enligt CSN:s uppfattning bör avskrivning av studiestartsstöd kunna ske enligt samma förutsättningar som gäller för övriga studiestöd.
- CSN noterar att författningsförslaget i promemorian saknar en reglering som vid studier medger nedsättning av årsbelopp för lån tagna före år 1989. CSN anser att övergångsbestämmelserna till studiestödslagen och studiestödsförordningen justeras för att medge sådan nedsättning.

- CSN anser att det kan övervägas om lokala riktlinjer för kommunernas rekryteringsarbete även bör innehålla krav på informations-, väglednings- och uppföljningssamtal.
- CSN avstyrker förslaget, att en ansökan ska lämnas in inom den tid som kommunen bestämmer. CSN anser att det istället bör finnas centralt fastställda regler om när en ansökan ska kunna göras. CSN föreslår att det i förordningen om studiestartsstöd införs en bestämmelse om att studiestartsstöd får beviljas för högst ett år i sänder och för högst fyra kalenderveckor före den kalendervecka då ansökan kom in till CSN.
- CSN föreslår att 17 § förslaget till förordning om studiestartsstöd justeras för att möjliggöra elektroniska signaturer av ansökningar om studiestartsstöd, och elektronisk överföring av sådana ansökningar.
- CSN anser att studerande som är återbetalningsskyldiga för återkrav av studiestartsstöd som inte har en aktuell folkbokföringsadress, bör vara skyldiga att anmäla en aktuell adress till CSN.
- CSN anser att den rättsliga grunden för CSN att behandla personuppgifter avseende personer, som tidigare inte har förekommit i ärende hos CSN för tid efter att dessa har gett in en ansökan om studiestartsstöd till kommunen men innan ansökan översänts till CSN, bör förtydligas.
- CSN anser att Arbetsförmedlingen och Migrationsverket bör ges rätt att bereda CSN direktåtkomst till de uppgifter, som omfattas av myndigheternas uppgiftsskyldighet gentemot CSN. CSN anser dessutom att CSN bör ges rätt att bereda kommunerna direktåtkomst till de uppgifter, som kommunerna behöver för sin hantering av ärenden enligt den föreslagna lagen om studiestartsstöd.
- CSN instämmer i bedömningen i promemorian om vikten av god information och vägledning till den enskilde, för att studiestartsstödet ska ha avsedd rekryterande effekt. Motsvarande gäller för studiestödet generellt. CSN vill därför erinra om myndighetens författningsförslag från år 2011, avseende bättre förutsättningar för studievägledning även vid sidan av studiestartsstödet.
- CSN avstyrker förslaget om att CSN ska försäkra sig om att det, hos de kommuner till vilka CSN får lämna ut uppgifter elektroniskt, finns en adekvat behörighetskontroll för kommunens hantering av ärenden om studiestartsstöd.

- CSN tillstyrker förslaget om att myndighetens beslut om studiestartsstöd ska kunna överklagas till ÖKS. CSN vill dock betona att överprövningen kompliceras om kommunernas och CSN:s beslut ska fattas med stöd i kommunala riktlinjer och kommunalt fastställda tidsgränser.
- CSN tillstyrker förslaget om att möjligheten att skriva av studielån tagna i samband med behörighetsgivande studier ska avskaffas. CSN föreslår att det övervägs om rätten till avskrivning kan begränsas på så sätt att de efterföljande eftergymnasiala studierna måste ha genomförts före en viss tidpunkt, t.ex. före den 1 januari 2028.
- Regelverket för studiestartsstödet kommer i sin helhet att kunna finnas på plats först i nära anslutning till ikraftträdandet. Detta medför svårigheter för CSN att implementera det nya stödet på ett bra sätt.
- CSN tillstyrker förslaget att myndigheten ska redovisa statistik samt följa upp och utvärdera kommunernas rekryteringsarbete. CSN konstaterar att uppdraget innebär att CSN bl.a. kan behöva uppgifter från kommunerna om yrkesutbildning och koppling till den regionala arbetsmarknaden, utbildningsnivå och tid i arbetslöshet, förekomsten och utformningen av studievägledning och individuella studieplaner samt om rekryteringsaktörer.
- CSN tillstyrker förslaget om att Institutet för utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ska ges i uppdrag att följa upp och utvärdera satsningen och dess effekter.
- Eventuella återkrav har särskilt negativa effekter för gruppen studerande med stora utbildningsbehov. CSN vill därför betona vikten av en tidig och god studievägledning samt tydlig information av konsekvenserna av studieavbrott.
- CSN beräknar att den mest kostnadseffektiva utvecklingslösningen för det nya studiestartsstödet kommer att innebära 40,2 mnkr i utvecklingskostnader och 11 mnkr i ökade årliga kostnader. CSN begär att myndigheten ska tilldelas motsvarande belopp som engångsbelopp och i form av ökat årligt anslag. Låneramen måste också justeras med belopp motsvarande utvecklingskostnaden.

2 Författningsförslag

Förslaget till lag om studiestartsstöd

4 §

Enligt promemorians förslag ska kommunens prövning begränsas till frågorna om den sökande har en kort utbildning, behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå och den ålder som är en förutsättning för att kunna få stödet. Enligt 29 § förslaget till lag om studiestartsstöd ska kommunen pröva om den sökande tillhör målgruppen för studiestartsstödet enligt 4 – 5 §§ samma lag. I 4 § anges att studiestartsstöd får lämnas till den som har kort utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Vidare anges att ytterligare villkor för att den studerande ska kunna anses tillhöra målgruppen finns i 5 – 11 §§. Lästa tillsammans förefaller det därför som att 29 och 4 §§ föreskriver att det ankommer på kommunen att pröva om den studerande uppfyller villkoren i 4 – 11 §§. Eftersom det inte har varit syftet, anser CSN att sista meningen i förslaget till 4 § bör strykas.²

19 §

CSN noterar att orden ”av prisbasbeloppet” tycks ha fallit bort i förslaget till 19 § första stycket 2.³

27 §

Enligt förslaget ska studiestartsstöd inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas någon sådan förmån m.m. som anges i 3 kap. 25 § studiestödslagen ([1999:1395](#)). 3 kap. 25 § studiestödslagen behandlar inte enbart samordning med andra förmåner. Av tydlighetsskäl anser CSN därför att förslaget till 27 § bör justeras språkligt.⁴

37 §

Enligt förslaget ska bestämmelserna i 6 kap. 2 § studiestödslagen tillämpas på motsvarande sätt när det gäller studiestartsstöd. 6 kap. 2 § studiestödslagen reglerar möjligheten att genast återbetala oönskat studiemedel. Bestämmelsen hänvisar till att stöd kan återsändas utan tillämpning av 4 och 5 kap. studiestödslagen. Bestämmelsen innehåller även bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter. CSN har med stöd av bemyndigande i 6 kap. 2 § studiestödsförordningen ([2000:655](#)) meddelat närmare föreskrifter om återbetalning av oönskat studiemedel.⁵

² Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 4 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

³ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 19 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

⁴ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 27 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

⁵ 17 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd ([CSNFS 2001:1](#)) om beviljning av studiemedel.

4 och 5 kap. studiestödslagen är, med de undantag som framgår av 35 § förslaget till lag om studiestartsstöd, inte tillämpliga för studiestartsstöd. Det är vidare inte uppenbart att det bemyndigande som följer av 6 kap. 2 § studiestödslagen även skulle omfatta en rätt att utfärda närmare föreskrifter om återbetalning av önskat studiestartsstöd. CSN noterar dessutom att förslaget till förordning om studiestartsstöd saknar bestämmelser om rätt för CSN att utfärda föreskrifter om sådan återbetalning. CSN föreslår därför att 37 § förslaget till lag om studiestartsstöd justeras.⁶ CSN föreslår vidare att det införs en särskild bestämmelse om återbetalning av önskat studiestartsstöd i lagen om studiestartsstöd.⁷ CSN föreslår slutligen att förordningen om studiestartsstöd kompletteras med bestämmelser om att CSN får meddela närmare föreskrifter om återbetalning av önskat studiestartsstöd.⁸

Förslaget till förordning om studiestartsstöd

6 §

CSN har uppmärksammat att det i författningsförslaget inte finns någon bestämmelse motsvarande 3 kap. 4 § fjärde stycket studiestödsförordningen, vari anges att studiemedel inte får lämnas för mer än heltidsstudier. För att undvika otydlighet kring vilka belopp som kan lämnas vid studier på mer än heltid, föreslår CSN att 6 § förslaget till förordningen om studiestartsstöd kompletteras med motsvarande mening.⁹

5 Ett nytt rekryterande studiestöd

- CSN tillstyrker förslaget om att ett nytt rekryterande studiestartsstöd ska införas som ett komplement till studiemedellssystemet. CSN delar utredningens bedömning att det för den tänkta målgruppen är viktigt att rekryterande verksamhet, vägledning och erbjudande om en mera förmånlig form av studiefinansiering hålls samman.
- CSN vill samtidigt påpeka att det föreslagna nya stödet kommer att bidra till att studiefinansieringssystemet blir svårare att överblicka.

CSN tillstyrker förslaget om att det ska införas ett nytt generöst studiestöd som riktar sig till de grupper som annars är svåra att rekrytera till studier. En väl fungerande samverkan mellan kommuner, Arbetsförmedlingen och CSN,

⁶ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 37 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

⁷ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till en ny paragraf omedelbart efter 37 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

⁸ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till en ny paragraf omedelbart efter 29 § i förslaget till förordning om studiestartsstöd.

⁹ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 6 § i förslaget till förordning om studiestartsstöd.

där frågan om studiefinansiering ingår som ett naturligt och tidigt inslag, är sannolikt avgörande för ett effektivt rekryteringsarbete.

En ytterligare finansieringsform innebär samtidigt att det blir svårare för den enskilde, vägledare, involverade myndigheter och andra att säkerställa att den enskilde får rätt stöd vid rätt tillfälle. Regelverket för studiestartsstödet föreslås i så stor utsträckning som möjligt överensstämma med studiestödslagens bestämmelser. Lika men inte helt identiska regelverk för två olika stödformer som kan lämnas från CSN medför svårigheter för de studerande, skolhuvudmän och andra involverade att agera på ett korrekt sätt och att förutse myndighetens beslut. CSN:s administration och information till berörda kommer även att kompliceras av de stora likheter och de små skillnader som finns mellan det föreslagna studiestartsstödet och det befintliga studiemedelssystemet.

5.1.1 Utbildningsbakgrund och utbildningsbehov

- CSN tillstyrker förslaget att studerande med kort utbildning ska utgöra målgruppen för att kunna få studiestartsstöd.
- CSN anser att det kan övervägas om de kriterier som ska ligga till grund för bedömningen, av om den studerande har ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå, bör förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.
- CSN anser att 4 § förslaget till lag om studiestartsstöd bör justeras.

Målgruppen

CSN anser att en möjlighet till en begränsad tids studier utan ekonomisk risk bör underlätta rekryteringen inom den tänkta målgruppen. Den högre ekonomiska risken med studier på lägre nivåer är också en av anledningarna till att CSN vid flertalet tillfällen har framfört synpunkten, att studiefinansiering vid studier på grundläggande nivå helt eller åtminstone huvudsakligen bör utgöras av studiebidrag.¹⁰ CSN tillstyrker därför förslaget om att studerande med kort utbildning ska utgöra målgruppen för att kunna få studiestartsstöd.

¹⁰ Se CSN:s remissvar på betänkandet *Stärkt stöd för studier* (SOU 2009:28), sid. 15f (CSN dnr. 2009-110-3246), skrivelsen *Förslag till ändrade studiemedel för vuxenstuderande på grundskolenivå* (CSN den 22 november 2010), sid. 5f ([CSN dnr. 2010-2189-8232](#)) och CSN:s remissvar på betänkandet *Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet* (SOU 2013:20), sid. 11f ([CSN dnr. 2013-110-5320](#)).

Riktlinjer för rekryteringsarbetet

Enligt utredningens förslag ska kommunerna anta riktlinjer för rekryteringsarbetet efter att ha inhämtat synpunkter från Arbetsförmedlingen. En uttalad tanke är dessutom att olika kommuner ska kunna arbeta fram olika riktlinjer. Riktlinjerna kan därmed komma att få ett ytterst varierande innehåll. Förslaget innebär därför att det kan bli svårt för den enskilde att förutse hur en viss kommun kommer att bedöma ett ärende. Det torde under sådana förhållanden dessutom vara ytterst komplicerat för en förvaltningsdomstol att bedöma lagligheten i en kommuns beslut, om att en studerande inte tillhör målgruppen. CSN anser därför att det kan övervägas om lagstiftaren i det fortsatta arbetet ytterligare bör förtydliga vad som avses med att den studerande ska ha ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå, och vilka kriterier som bör ligga till grund för bedömningen.

I promemorian anges att studiestartsstödet kommer att ge personer med funktionsnedsättning förbättrade möjligheter att studera. Funktionshinder nämns dock inte som ett särskilt kriterium som kommunerna ska ta hänsyn till. Om avsikten är att funktionshinder ska utgöra ett sådant särskilt kriterium, bör det förtydligas i förslaget till lagtext.

4 § förslaget till lag om studiestartsstöd

CSN noterar att 4 och 29 §§ förslaget till lag om studiestartsstöd kan läsas som att hemkommunen ansvarar för prövningen av fler villkor, än om den studerande har en kort utbildning. CSN föreslår därför att den föreslagna 4 § justeras.¹¹

5.1.2 Ålder för rätt till stöd

- CSN tillstyrker förslaget till åldersgränser för rätt till studiestartsstöd, men noterar att möjligheten för äldre studerande att övergå till studiemedelssystemet kan vara begränsad.

En gemensam övre åldersgräns för studiestartsstöd och studiemedel bidrar till enhetlighet i systemet. CSN vill dock påpeka att de studerande som är i närheten av den övre gränsen om 56 år då de beviljas studiestartsstöd kan komma att få det svårt att avsluta sina studier. Detta gäller framförallt dem som avser att avsluta studierna med studiemedelsfinansierade studier.

¹¹ Se avsnitt 2.

5.1.3 Arbetsmarknadssituation

- CSN avstyrker förslaget att den studerande ska ha varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före CSN:s prövning av ansökan om studiestartsstöd.
- CSN föreslår att den studerande istället bör ha varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före hemkommunens prövning. Hemkommunens beslut om målgruppstillhörighet bör dock endast gälla för studier som påbörjas inom en viss tid från beslutstillfället.
- CSN anser att begreppet ”arbetslös” bör preciseras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Arbetslöshet under sex månader före CSN:s prövning

CSN anser att det är olyckligt att rätten till det nya förmånliga stödet knyts till en tidpunkt som kommer att vara beroende av när den studerande rekryteras till studier och ansöker om studiestartsstöd, samt till aktuellt arbetsläge och beslutade prioriteringar vid CSN.

CSN vill dessutom framhålla att myndigheten i vissa fall kommer att fatta beslut om studiestartsstöd först efter studiestarten. Det kan t.ex. bero på att ansökan har kommit in sent till CSN, eller på att ärendet behöver utredas vidare före beslut. En studerande som har varit arbetslös och anmäld hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före studiestarten tillhör målgruppen för satsningen. Han eller hon kan dock med anledning av de påbörjade studierna ha hunnit avanmäla sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, vid den tidpunkt CSN prövar rätten till studiestartsstöd. Han eller hon skulle då inte kunna få studiestartsstöd. En studerande som *inte* har varit arbetslös och anmäld hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före studiestarten, tillhör på samma sätt rimligtvis *inte* målgruppen för satsningen. Om CSN:s prövning drar ut på tiden, kan han eller hon dock komma att hinna uppfylla sexmånadersvillkoret, och därmed få rätt till studiestartsstöd.

CSN vill slutligen lyfta det problem som uppstår när studerande väljer att ansöka om studiestartsstöd för begränsade perioder i taget. Enligt 6 § förslaget till lag om studiestartsstöd ska den studerande ha varit arbetslös under sex månader före varje prövningstillfälle hos CSN. En studerande som valt att ansöka om studiestartsstöd under en begränsad period, måste alltså vid varje ny ansökan ha återkvalificerat sig för fortsatt studiestartsstöd, genom en ny period av arbetslöshet.

CSN anser att det är olämpligt att knyta kravet på sex månaders arbetslöshet till tidpunkten för CSN:s prövning eller till tidpunkten för studiestarten.

- Den förstnämnda tidpunkten medför att administrativa tillfälligheter kan styra rätten till det nya stödet. Samtidigt ges studerande vars ansökningar avslagits incitament att kvarstå i arbetslöshet under ytterligare en period, för att därefter återkomma med en ny ansökan eller en begäran om att det tidigare beslutet ska omprövas.
- Den sistnämnda tidpunkten innebär att CSN aldrig kan pröva en ansökan före studiestarten, vilket sannolikt innebär att många sökande aldrig kommer att kunna påbörja sina studier.

Rekryteringen av personer som tillhör målgruppen föreslås i promemorian ske i samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen.¹² CSN anser att det vore mer effektivt om hemkommunen redan i sina kontakter med Arbetsförmedlingen och vid sin prövning kan säkerställa att arbetslöshetsvillkoret är uppfyllt. CSN föreslår därför att den studerande istället bör ha varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före hemkommunens prövning.¹³ Hemkommunen bör därmed ansvara för prövningen av arbetslöshetsvillkoret. För att motverka att studerande som efter hemkommunens prövning men före studiestarten har hunnit få ett arbete ska komma ifråga för studiestartsstödet, bör hemkommunens beslut om målgruppstillhörighet endast gälla för studier som påbörjas inom en viss tid från beslutstillfället. Hemkommunen bör bemyndigas att hämta in uppgifter om arbetslöshet och inskrivning vid Arbetsförmedlingen direkt från denna myndighet.

Begreppet arbetslös

Enligt förslaget till 6 § lagen om studiestartsstöd får studiestartsstöd lämnas till den som varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under en viss tid. Begreppet ”arbetslös” innebär att den sökande saknar arbete i viss utsträckning. En sökande som helt saknar arbete är arbetslös. På samma sätt kan en sökande som enbart arbetar deltid vara arbetslös, i vart fall om han eller hon själv önskar arbeta i högre omfattning. Även en sökande som har ett heltidsarbete men som själv önskar arbeta i ännu högre omfattning, skulle kunna anses vara arbetslös. Sökande som anmäler sig till Arbetsförmedlingen klassificeras enligt olika sökandekategorier. Vid tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen kommer en relevant fråga därför att bli vilka kategorier av sökande som ska kunna anses vara arbetslösa.

¹² [Promemorian](#) avsnitt 5.11.1.

¹³ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 6 och 29-30 §§ i förslaget till lag om studiestartsstöd.

Enligt promemorians förslag syftar kravet på arbetslöshet till att säkerställa att studiestartsstödet riktas till en målgrupp som står långt från arbetsmarknaden. En möjlig tolkning är därför att begreppet arbetslös endast avser den som är helt arbetslös, d.v.s. endast sökande som helt saknar arbete. En kanske rimligare tolkning är att även den som är anmäld till Arbetsförmedlingen och som har en anställning i form av en arbetsmarknadspolitisk åtgärd ska anses vara arbetslös. Mot bakgrund av dess centrala betydelse, anser CSN att innebörden av begreppet ”arbetslös” bör förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

5.1.4 Krav på nyrekrytering

- CSN tillstyrker förslaget om att studiestartsstöd inte ska få lämnas till den som har haft studiemedel under de senaste tre åren. CSN anser dock att en längre karenstid kan övervägas.

CSN anser att det är motiverat med en karenstid för att få studiestartsstöd för de som tidigare studerat med studiemedel. CSN anser emellertid att det kan övervägas att förlänga tidsgränsen från studierna med studiemedel till dess att studiestartsstöd kan lämnas. Exempelvis kan personer som är mellan 20 och 25 år och som uppfyller vissa villkor beviljas studiemedel med en högre bidragsdel. En förlängning av karenstiden skulle minska risken för att en person först får förmånligt studiestöd med högre bidragsdel och sedan även efter endast tre år, studiestartsstöd.

5.1.5 Studiestartsstöd och medborgarskap

- CSN ifrågasätter om det är möjligt att begränsa rätten till likabehandling till enbart familjemedlemmar eftersom det finns en till möjlighet att behålla status som migrerande arbetstagare enligt EU-rätten, t.ex. vid ofrivillig arbetslöshet. Myndigheten anser därför att 9 § andra stycket förslaget till lag om studiestartsstöd istället bör överensstämma med 1 kap. 4 § studiestödslagen.

I promemorian föreslås att bestämmelserna om vem som kan jämföras med en svensk medborgare och om andra utländska medborgares rätt till studiestartsstöd i huvudsak ska överensstämma med bestämmelserna i studiestödslagen.

Den skillnad som föreslås gäller sådana utländska medborgare som på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter i fråga om sociala förmåner från bl.a. EU-rätten. Dessa bör enligt förslaget inte ingå i det regelverk som anger vem som ska jämföras med en svensk medborgare när det gäller studiestartsstöd. Skälen för detta anges vara att målgruppen för studiestartsstödet endast omfattar de som är arbetslösa

och att en utländsk medborgare som har en anställning eller etablering som egenföretagare därför inte bör kunna komma i fråga för stödet.

Reglerna om att vissa utländska medborgare ska jämföras med en svensk medborgare när det gäller studiestöd har sin grund i EU-rätten. Det framgår av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens rörlighet inom unionen att en arbetstagare har rätt till likabehandling när det gäller sociala förmåner (artikel 7).¹⁴ EG-domstolen har utvecklat en omfattande praxis inom området och klargjort att studiestöd för en arbetstagare eller dennes barn kan utgöra en sådan social förmån.¹⁵

Av det s.k. rörlighetsdirektivet¹⁶ framgår att en unionsmedborgare som inte längre är arbetstagare eller egenföretagare i vissa fall kan behålla sin ställning. Det gäller t.ex. vid tillfällig arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall och ofrivillig arbetslöshet i vissa fall samt vid inledande av yrkesutbildning (artikel 7).

Förslaget i promemorian innebär att de utländska medborgare som enligt EU-rätten behåller sin ställning som arbetstagare trots att de inte längre arbetar inte ska jämföras med en svensk medborgare när det gäller rätten till studiestartsstöd. Med hänsyn till regleringen i rörlighetsdirektivet kan det enligt CSN:s mening ifrågasättas om inte även dessa kategorier bör ha rätt till studiestartsstöd. Eftersom ett villkor för studiestartsstödet är att den studerande har varit arbetslös och anmäld hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före CSN:s prövning av ansökan bör det, även om utländska medborgare jämföras med en svensk medborgare på motsvarande sätt som för studiestöd, innebära att den avsedda avgränsningen uppnås. En utländsk medborgare, som har en anställning eller etablering som egenföretagare här, bör med hänsyn till de kraven, inte komma i fråga för stödet.

Med hänsyn till att studiestartsstödet endast ska kunna lämnas till personer som uppfyller vissa krav när det gäller arbetslöshet bör det enligt CSN:s mening vara möjligt att låta studiestartsstödet vara tillgängligt för utländska

¹⁴ Tidigare Rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen.

¹⁵ Se bl.a. EU-domstolens dom i målen C-389/87 och C-390/87 (Echternach och Moritz) av den 15 mars 1989, mål C-39/86 (Lair) av den 21 juni 1988 och mål C-197/86 Brown av den 21 juni 1988.

¹⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG.

medborgare på samma sätt som studiestödet. På så sätt säkerställs att Sverige uppfyller EU-rättens krav på likabehandling. Genom villkoren om att den studerande har varit arbetslös och anmäld hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före CSN:s prövning av ansökan får de som arbetar ändå inte tillgång till stödet.

CSN ifrågasätter om det är möjligt att begränsa rätten till likabehandling till enbart familjemedlemmar med hänsyn till möjligheten att behålla statusen som arbetstagare t.ex. vid ofrivillig arbetslöshet. Myndigheten anser att 9 § andra stycket i förslaget till lag om studiestartsstöd i stället bör överensstämma med 1 kap. 4 § studiestödslagen.¹⁷

CSN noterar att förslaget innebär att studerande som har ett s.k. EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 § utlänningslagen ska jämföras med svenska medborgare. En förutsättning för EU-blåkort är att personen arbetar med en lön över en viss nivå. Personer med blåkort är därför alltid arbetstagare. De torde därför inte tillhöra målgruppen för studiestartsstödet.

5.2 Utbildningar som ger rätt till studiestartsstöd

- CSN tillstyrker förslaget om vilka utbildningar som ska kunna ge rätt till studiestartsstöd, men föreslår att de utbildningar som i praktiken ger rätt till studiestartsstöd anges på ett tydligare sätt i författningstexten.
- Målgrupperna för särskilt anställningsstöd i form av traineejobb och det föreslagna studiestartsstödet kan delvis komma att överlappa varandra. CSN vill därför betona vikten av att Arbetsförmedlingen och kommunerna, för att kunna lämna korrekt information till arbetssökande, har god kännedom om vilka utbildningar som kan ge rätt till studiestartsstöd.

Utbildningar som enligt förslaget i praktiken ger rätt till studiestartsstöd

CSN konstaterar att studiestartsstödet enligt utredningens förslag¹⁸ i praktiken endast kommer att kunna lämnas för studier vid

- Folkhögskola på grundskolenivå och utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, d.v.s. för studier vid s.k. allmänna kurser.
- Kommunal vuxenutbildning, utom uppdragsutbildning

¹⁷ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 9 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

¹⁸ Till följd av tillträdesbestämmelser för de olika utbildningarna i avdelning A1 i bilagan till studiestödsförordningen.

- Liber Hermods skola, utbildning för vuxna på grundskolenivå. Sådan utbildning ges dock, enligt vad CSN erfar, sedan flertalet år inte av Liber Hermods¹⁹

Studiestartsstödet kommer därför, precis som det högre bidraget för unga arbetslösa, endast att kunna lämnas för vissa studier vid folkhögskola och kommunal vuxenutbildning. CSN anser därför att 5 § förordningen om studiestartsstöd av tydlighetsskäl bör ange just dessa utbildningar och utbildningsformer.²⁰

Målgrupperna för studiestartsstöd respektive traineejobb

Den 1 juni 2016 förändrades villkoren för särskilt anställningsstöd i form av traineejobb.²¹ Personer som är äldre än 24 år gavs då möjligheten att få traineejobb, och kravet på gymnasieexamen eller motsvarande kunskaper slopades. Ändringarna medför att målgrupperna för studiestartsstödet och för särskilt anställningsstöd i form av traineejobb delvis kan komma att överlappa varandra. Utbildning som kombineras med traineejobb ger rätt till studiemedel enligt studiestödslagen, men kommer däremot inte att ge rätt till studiestartsstöd. CSN vill därför framhålla vikten av att Arbetsförmedlingen och kommunerna i sitt rekryterande och vägledande arbete har god kännedom om dessa skillnader, så att den arbetssökande tidigt kan ges korrekt information om de studieekonomiska förutsättningarna för olika åtgärds paket.

5.3 Studiestartsstödet storlek

- CSN anser att det kan övervägas om studiestartsstödet bör vara pensionsgrundande enligt samma principer som inom studiemedelssystemet.
- CSN noterar att myndigheten i vissa fall kan komma att lämna studiestartsstöd för en högre takt, än vad den studerandes studieåtagande motsvarar. CSN:s beslut kan därför innebära ett högre uttag från kommunens andel tilldelade medel, än kommunen har räknat med vid sitt beslut om målgruppstillhörighet.

Det finns argument för att låta studiestartsstödet vara pensionsgrundande

Enligt promemorian ska ingen del av studiestartsstödet vara pensionsgrundande. Studiestartsstödet skiljer sig på denna punkt på ett

¹⁹ Se regeringsbeslut den 22 juni 2011 (U2011/1831/G, U2011/3551/SV och U2011/3937/SV).

²⁰ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 5 § i förslaget till förordning om studiestartsstöd.

²¹ Förordningen (2016:367) om ändring i förordningen ([2015:503](#)) om särskilt anställningsstöd.

avgörande sätt från vad som gäller i nuvarande studiemedelssystem. Principen i studiemedelssystemet är att den studerande ska kompenseras för att han eller hon helt eller delvis har avstått från förvärvsarbete, och därigenom inte kunnat tjäna in pensionsrätt.²² Samma princip uttalades för det s.k. rekryteringsbidrag som kunde lämnas under perioden 2003 – 2007.²³ CSN kan därutöver konstatera att målgruppen för studiestartsstödet utgörs av personer som sannolikt endast har hunnit ha begränsade pensionsgrundande inkomster. Ett pensionsgrundande studiestartsstöd skulle kunna bidra till att minska behovet av framtida kompletterande transfereringar till denna grupp. Utbildning kan förvisso, vilket också påpekas i promemorian, förväntas ge bättre möjligheter på arbetsmarknaden efter att utbildningen har slutförts. Denna koppling är dock svagare på lägre utbildningsnivåer. Pensionsrätten i nuvarande studiemedelssystem kan också sägas spegla denna situation. De pensionsgrundande beloppen är generellt sett begränsade för studerande som redan har en gymnasieutbildning och vid studier på eftergymnasial nivå. För studerande på lägre nivåer som saknar gymnasieutbildning är de pensionsgrundande beloppen högre.

CSN menar därför att det finns starka skäl för att även studiestartsstödet ska vara pensionsgrundande. I den fortsatta beredningen kan därför övervägas om studiestartsstödet i sin helhet bör vara pensionsgrundande, enligt samma principer som gäller för bidragsdelen inom studiestödssystemet.²⁴

Möjligheten att få studiestartsstöd motsvarande en högre studietakt

Enligt praxis från Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) är det inom studiemedelssystemet vid deltidsstudier i vissa fall möjligt att lämna studiemedel med ett belopp som är högre än studiernas andel av heltid. Det gäller studerande som till följd av sin funktionsnedsättning och trots beviljade hjälpmedel, endast klarar att bedriva studier i en lägre takt samtidigt som de måste lägga ned tid på sina studier som motsvarar en högre studietakt.²⁵ En liknande praxisutveckling är möjlig vad gäller ett kommande studiestartsstöd. CSN noterar att myndigheten i vissa fall kan komma att lämna studiestartsstöd för en högre takt, än vad den studerandes studieåtagande motsvarar. CSN:s beslut kan därför innebära ett högre uttag från kommunens andel tilldelade medel, än kommunen har räknat med vid sitt beslut om målgruppstillhörighet.

²² Se *Ett reformerat studiestödssystem* (prop. 1999/2000:10), sid. 125 ff.

²³ Se *Rekryteringsbidrag vid vuxenstudier* (prop. 2001/02:161), sid. 33.

²⁴ 60 kap. 20 § [socialförsäkringsbalken](#) och 5 § lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

²⁵ Se bl.a. ÖKS avgörande den 27 april 2015 (ÖKS dnr. [2015-00874](#)).

5.5 Längsta tid med studiestartsstöd

- CSN är positiv till att studiestartsstöd ska kunna lämnas under 50 veckor. CSN noterar samtidigt att en sådan gränsdragning kan utgöra en begränsning för studerande med funktionsnedsättning, som kan ha särskilda behov av att läsa på deltid.
- Utifrån myndighetens erfarenheter av rekryteringsbidraget²⁶ vill CSN betona att det är viktigt att kommunerna planerar sina insatser utifrån utgångspunkterna att anslaget är begränsat, och att studerande som en gång fått studiestartsstöd inte har förtur till fortsatt stöd.

Studiestartsstöd under 50 veckor oavsett studieomfattning

I praktiken kommer studerande med låg utbildning och svag anknytning till arbetsmarknaden att kunna få ett extra år med studiestöd. Det är enligt CSN:s mening positivt. CSN har tidigare pekat på att särskilt studerande på grundskolenivå har problem att slutföra sina studier inom de tidsramar som finns inom studiemedelssystemet.²⁷

Enligt promemorians förslag ska studiestartsstöd kunna lämnas under högst 50 veckor, oavsett studiernas omfattning. CSN noterar att en sådan gränsdragning kan utgöra en begränsning för studerande med funktionsnedsättning, som kan ha särskilda behov av att läsa på deltid.

Ingen förtur till fortsatt stöd

Enligt förslaget ska studiestartsstöd kunna lämnas under högst 50 veckor, d.v.s. drygt två terminer. En ansökan om studiestöd omfattar vanligtvis två terminer. Det är viktigt att det tydliggörs för kommunerna att det i regelverket inte finns någon rätt till förtur till fortsatt studiestartsstöd. Om kommunen anser att de som påbörjat studierna med studiestartsstöd ska få fortsätta med detta stöd utan avbrott i 50 veckor, måste kommunen planera för detta inom sin resursram. CSN erfor under perioden med rekryteringsbidrag att en källa till frustration bland de studerande och kontaktpersoner vid skolorna, var att de som påbörjat studierna med bidraget inte alltid kunde avsluta sina studier med stödet eftersom kommunens resursram redan var förbrukad.

5.6 Prövning av studieresultat

- CSN tillstyrker förslaget att tidigare studieresultat inte ska prövas, för den som för första gången ansöker om studiestartsstöd.

²⁶ Enligt lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag för vuxenstuderande.

²⁷ *Studiemedel till studerande på grundskolenivå*, CSN november 2010, sid. 11ff.

- CSN avstyrker förslaget att en prövning av studieresultaten ska göras för den som återkommer med en ny ansökan om studiestartsstöd för en ny studieperiod.
- CSN tillstyrker förslaget att en prövning av studieresultaten ska göras för den som övergår från studier med studiestartsstöd till studier med studiemedel. CSN bedömer dock att en sådan ordning förutsätter en ändring i 3 kap. 7 § studiestödslagen.
- CSN bedömer att nuvarande bestämmelser i studiestödslagen innebär att även den som vid byte mellan studiestartsstöd och studiemedel befinner sig mitt i en eller flera kurser, måste redovisa tillräckliga studieresultat innan studiemedel kan komma ifråga. CSN anser att den problematik detta ger upphov till bör lösas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Prövning av studieresultat vid ny ansökan om studiestartsstöd

Studiestartsstöd kan lämnas under högst 50 veckor. De studerande kommer att kunna ansöka om och beviljas studiestartsstöd för alla dessa 50 veckor vid ett och samma tillfälle. För en studerande som direkt har ansökt om studiestartsstöd för 50 veckor kommer studieresultaten endast att prövas om och när han eller hon senare går vidare till studiemedelssystemet. Studerande som väljer att ansöka om studiestartsstöd för en kortare period måste däremot senare återkomma med en ny ansökan. En studerande kan alltså, genom att välja att ansöka om studiestartsstöd på ett visst sätt, helt undvika att studieresultaten prövas under tiden med studiestartsstöd. Av två studerande som har samma studieresultat efter en studieperiod (termin) med studiestartsstöd, kan därför den ene komma att nekas fortsatt stöd, medan den andre kan fortsätta sina studier med stödet.

CSN ifrågasätter en ordning där utfallet för två studerande med likvärdiga resultat kan bli olika, enbart beroende på hur de har valt att ansöka om studiestartsstöd. CSN anser därför inte att någon prövning av studieresultaten ska göras för den som återkommer med en ansökan om studiestartsstöd. CSN anser dessutom att de skäl som anförs, för att tidigare studieresultat inte ska prövas när den studerande för första gången ansöker om studiestartsstöd, även talar för att resultaten heller inte bör prövas under den period den studerande uppbär stödet.

Däremot anser CSN att det är en rimlig ordning att studerande, som efter att ha haft studiestartsstöd vill fortsätta sina studier med studiemedel, först bör kunna redovisa tillräckliga studieresultat från tiden med studiestartsstöd. De studerande som fortsätter att studera med studiemedel kan då vara trygga i förvisningen om att de också kan klara av de krav på studieresultat, som gäller inom studiemedelssystemet. Dessutom tydliggörs att fortsatta studier

med studiestöd faktiskt förutsätter att den studerande har varit aktiv under tiden med studiestartsstöd.

Prövning av studieresultat vid övergång till studiemedel

Enligt promemorians förslag ska studieresultaten prövas när den studerande övergår från studier med studiestartsstöd till studier med studiemedel. Av 3 kap. 7 § studiestödslagen och 3 kap. 5 § studiestödsförordningen framgår endast att den studerandes tidigare studieresultat ska prövas, och att ”de tidigare studierna” ska ha bedrivits i normal takt. Av 6 § studiestödslagen framgår att studieresultaten från vissa utbildningsformer trots detta inte alltid behöver prövas. Begreppet ”tidigare studier” har dock inte preciserats. Syftet med krav på studieresultat är dock att hålla nere skuldsättningen och påskynda inträdet på arbetsmarknaden.²⁸ Syftet är alltså att säkerställa en hög resultatproduktion, i förhållande till den tid studiemedel lämnas för. CSN har därför i föreskifter valt att precisera att det är studieresultaten från den senaste tidsperioden, som studiemedel beviljats för i ett och samma beslut, som ska prövas.²⁹

I förslaget till lag om studiestartsstöd regleras förutsättningarna för fortsatt rätt till studiestartsstöd. Det finns däremot inget förslag till ändrade bestämmelser om rätt till studiemedel. I promemorian föreslås att rätt till studiemedel ska förutsätta att även tidigare studier med studiestartsstöd har bedrivits i normal takt. CSN bedömer att en sådan ordning förutsätter en ändring i 3 kap. 7 § studiestödslagen. Av nämnda bestämmelse bör framgå att det är studieresultat från tidigare studier som har finansierats med studiemedel eller studiestartsstöd som ska prövas.

Svårigheter att redovisa resultat vid övergång mellan studiestartsstöd och studiemedel

I promemorian anges att studieresultat ska prövas för den som övergår från studier med studiestartsstöd till studier med studiemedel. Det anges att studerande, som vid bytet befinner sig mitt i en eller flera kurser, givetvis inte ska hindras av att det eventuellt inte är möjligt att redovisa studieresultaten för dessa kurser. CSN vill påpeka att utgångspunkten enligt 3 kap. 6-7 §§ studiestödslagen är att den studerandes studieresultat ska prövas vid varje ny ansökan. CSN har också svårt att se hur ett undantag skulle kunna formuleras, som täcker situationen då en studerande mitt under en studieperiod (termin) ska byta studiestartsstöd mot studiemedel.

CSN vill vidare påpeka att situationen inte heller kan lösas genom att skolan intygar att den studerande har bedrivit dittillsvarande studier i normal takt. Detta eftersom prövningen av studieresultat, enligt praxis från ÖKS, endast

²⁸ Rättvist och effektivt – förändringar i studiestödssystemet (prop. 2009/10:141), sid., 38ff.

²⁹ 1 kap. och 4 kap. 2 § CSNFS 2001:1.

kan bygga på poäng och liknande från kurser som har slutförts med godkända resultat.³⁰

CSN anser att problematiken kring prövning av studieresultat vid övergång från studiestartsstöd till studiemedel under en pågående studieperiod (termin) måste lösas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

5.7 Prövning av den studerandes inkomst

- CSN tillstyrker förslagen om inkomstprövning för rätt till studiestartsstöd. CSN noterar samtidigt att förslagen innebär att fribeloppet för den som uppbär studiestartsstöd och studiemedel under ett och samma kalenderhalvår blir betydligt högre, än för den som enbart uppbär ett av stöden under samma tid.

Rätten till studiestartsstöd ska enligt förslaget prövas i förhållande till den studerandes inkomster. Inkomsten ska prövas halvårsvis med utgångspunkt i hur många veckor med studiestartsstöd som har beviljats. Promemorian behandlar inte uttryckligen hur beräkningen bör göras i de fall den studerande under ett och samma kalenderhalvår uppbär först studiestartsstöd och därefter studiemedel. Intentionen förefaller dock vara att beräkningen av rätten till studiestartsstöd och rätten till studiemedel ska hållas helt åtskilda. Effekten av förslaget blir därför att fribeloppet för den som uppbär studiestartsstöd och studiemedel under ett och samma kalenderhalvår blir betydligt högre, än för den som enbart uppbär ett av stöden under samma tid.³¹ CSN anser trots detta att alternativet, någon form av samordnad beräkning, skulle vara orealistiskt.

I ett samordnat system skulle studiemedelsbeloppen påverkas av vilket antal veckor som den studerande uppbär studiestartsstöd, och vice versa. I ett sådant system skulle varje ändring av ett beslut om studiestartsstöd genast påverka rätten till studiemedel under samma kalenderhalvår. Det, i kombination med olika fribeloppsgränser och avtrappningsregler vid inkomster över fribeloppet, skulle innebära ett oerhört komplext system. Det skulle vara svårt att förstå hur beräkningarna görs och vilka följder dessa beräkningar får vid olika förutsättningar. Ur de studerandes perspektiv är det

³⁰ Se ÖKS avgöranden den 14 mars 2011 (ÖKS dnr. [2011-00456](#)) och den 3 december 2012 (ÖKS dnr. [2012-05224](#)).

³¹ Fribeloppet vid 20 veckors heltidsstudier med studiestartsstöd är t.ex. 70 880 kronor, och vid 20 veckors heltidsstudier med studiemedel 85 813 kronor. Vid tio veckors heltidsstudier med studiestartsstöd följt av tio veckors heltidsstudier med studiemedel blir fribeloppen däremot betydligt högre. Rätten till studiestartsstöd under första tio veckorna beräknas då utifrån ett fribelopp om 106 320 kronor och rätten till studiemedel under efterföljande veckor utifrån ett fribelopp om 128 740 kronor (samtliga belopp utifrån 2016 års prisbasbelopp.)

viktigt att systemet är förutsebart och lätt att förstå. Ett sådant system skulle dessutom vara svårt att administrera på ett rättssäkert sätt. CSN tillstyrker därför i sin helhet det förslag om inkomstprövning för rätt till studiestartsstöd som formulerats i promemorian.

5.8 Utbetalning av studiestartsstöd

- CSN vill betona att det är centralt att de studerande får tydlig information om att rätten till studiestartsstöd kan förverkas redan efter en månad.

CSN:s erfarenhet från rekryteringsbidraget är att det är mycket viktigt att den studerande får tydlig information, från komvux, folkhögskolor och från CSN, om den föreslagna begränsningen, d.v.s. att beslutet om studiestartsstöd endast gäller, under förutsättning att den studerande inom en månad från utbildningens början har styrkt att han eller hon bedriver studier. En studerande som inom en månad efter studiestart inte har styrkt att studierna har påbörjats har inte längre rätt till studiestartsstödet, *även* om han eller hon faktiskt studerar.

5.9.3 Obetalda årsbelopp eller återkrav för mer än ett kalenderhalvår

- CSN har uppmärksammat att 8 § i promemorians förslag till lag om studiestartsstöd i praktiken innebär att även obetalda årsavgifter som avser samma år som det år den studerande påbörjar sina studier, kan utgöra hinder mot studiestartsstöd. CSN föreslår därför att bestämmelsen ska justeras för att överensstämma med motsvarande bestämmelse inom studiemedelssystemet.

Enligt promemorians förslag ska bestämmelserna för studiestartsstödet överensstämma med studiestödslagens bestämmelser om obetalda avgifter och återkrav. CSN har dock uppmärksammat att lydelsen av 8 § förslaget till lag om studiestartsstöd skiljer sig från motsvarande bestämmelse i studiestödslagen.³² Enligt bestämmelsen i studiestödslagen är det endast fastställda årsbelopp från tidigare år som kan utgöra hinder för nya studiemedel. Promemorians förslag innebär att även obetalda årsbelopp, som avser *samma* år som studiestartsåret, kan hindra ny beviljning av studiestartsstöd. CSN föreslår därför att 8 § förslaget till lag om studiestartsstöd justeras och ges samma lydelse som 3 kap 26 § studiestödslagen.³³

³² 3 kap. 26 § studiestödslagen.

³³ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 8 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

5.9.4 Samordning med andra förmåner

- CSN anser inte att studiemedel och studiestartsstöd ska kunna lämnas för olika aktiviteter under samma kalendertid. CSN föreslår därför att det klagörs att de två stöden inte får lämnas under samma kalendervecka.
- CSN vill påtala att nuvarande bestämmelser om samordning av studiemedel och aktivitetsstöd respektive utvecklingsersättning fungerar bristfälligt. CSN och Försäkringskassan avser återkomma med förslag till en förändrad och mer effektiv samordning.
- CSN avråder från följdändringar i förordningen ([1996:1100](#)) om aktivitetsstöd, med innebörden att aktivitetsstödet ska minskas om den som tar emot stödet har studiestartsstöd under samma tid.

Samordningen av studiestartsstöd och studiemedel

Utformningen av 27 § första meningen i förslaget till lag om studiestartsstöd innebär att det är möjligt att lämna studiestartsstöd parallellt med studiemedel. CSN uppfattar dock inte att syftet med satsningen är att studerande ska kunna studera med studiemedel 50 procent och med studiestartsstöd 50 procent av heltid. CSN föreslår därför en ändring av första meningen i 27 § så att ”för vilken tid” ersätts med ”för samma kalendervecko”.³⁴ En sådan ändring underlättar dessutom beräkningen av fribelopp enligt de olika regelverken.

Brister i nuvarande samordning av studiemedel och aktivitetsstöd/utvecklingsersättning

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för tid under vilken den studerande har aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Studiemedel och aktivitetsstöd kan dock lämnas under samma kalendertid, under förutsättning att de två stöden lämnas för olika aktiviteter och att den sammanlagda ersättningen inte överstiger heltid. I promemorian föreslås att samma begränsningar ska gälla för studiestartsstöd.

CSN vill i sammanhanget påtala följande. CSN och Försäkringskassan har uppmärksammat att samordningen av studiemedel och aktivitetsstöd/utvecklingsersättning fungerar bristfälligt i praktiken, bland annat eftersom studiemedel betalas ut veckovis i förskott samtidigt som aktivitetsstöd och utvecklingsersättning betalas ut som dagersättning i efterskott. Studiemedel hinner därför ofta lämnas felaktigt, och måste korrigeras i efterhand. CSN anser att regelverket istället borde utformas på ett sätt som innebär att två stöd aldrig kan komma att betalas ut för samma aktiviteter, eller med belopp som tillsammans motsvarar mer än 100 procent

³⁴ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 27 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

av heltid. En möjlig lösning vore att införa en begränsning som innebär att studiemedel inte får lämnas för de delar av en heltidsomfattning då den studerande deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, samtidigt som programåtgärder inte får beviljas för de delar av en heltidsomfattning då den studerande redan uppbär studiemedel. CSN och Försäkringskassan arbetar därför sedan år 2015 med ett gemensamt förslag till en förändrad och mer träffsäker samordning av studiemedel och aktivitetsstöd/utvecklingsersättning. Myndigheterna har för avsikt att återkomma till uppdragsgivaren med ett sådant förslag.

Minskning av aktivitetsstöd

Enligt nuvarande bestämmelser minskas aktivitetsstödet för den som för samma tid får studiemedel, studiehjälp eller ersättning enligt förordningen ([1997:1158](#)) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar. Det belopp som aktivitetsstödet minskas med återsänds till CSN.³⁵ Försäkringskassan kan därför besluta om att betala ut aktivitetsstöd för samma tid som CSN redan har lämnat ersättning. För att undvika att den studerande får dubbel ersättning, minskas dock aktivitetsstödet med det belopp som redan lämnats av CSN avseende samma tid. Beloppet återsänds sedan till CSN.

Under år 2015 identifierade CSN 8 620 ärenden där det kunde misstänkas att den studerande tagit emot aktivitetsstöd under samma tid som studiestöd lämnats. I 6 064 ärenden drog CSN in eller minskade utbetalningar av studiestöd. Omfattande utredningsåtgärder och korrespondens mellan CSN och Försäkringskassan resulterade slutligen i att Försäkringskassan kunde minska utbetalningar av aktivitetsstöd i 429 ärenden med sammanlagt 1,5 mnkr, och återsända detta belopp till CSN.

CSN anser att det är en märklig ordning att studerande som har finansierat sina studier med medel från CSN, i efterhand ska ha möjlighet att byta detta stöd mot en ibland mer fördelaktig ersättning från Försäkringskassan. Hanteringen innebär dessutom en omfattande och resurskrävande administration. Den särskilda ordningen innebär att Försäkringskassan årligen återsänder omkring 1,5 mnkr till CSN. En del av detta belopp hade istället kunnat regleras genom återkrav riktade till de studerande som medvetet tagit emot två ersättningar för samma tid. Det resterande beloppet understiger sannolikt de administrativa kostnaderna hos CSN och Försäkringskassan. CSN vill därför i dagsläget avråda från att en liknande minskningsordning införs vad gäller studiestartsstödet.

³⁵ 13 § förordningen om aktivitetsstöd.

I övrigt avser CSN och Försäkringskassan, i enlighet med vad som anförts ovan, att återkomma med förslag om en förändrad och mer träffsäker samordning av olika studiestöd och aktivitetsstöd/utvecklingsersättning.

5.9.6 Återkrav av studiestartsstöd

- CSN förutsätter att 6 § förordningen ([2001:588](#)) om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet även ger CSN rätt att ta del av uppgifter vid kontroll av ansökningar om studiestartsstöd.
- Enligt 35 § förslaget till lag om studiestartsstöd kommer återkrävt studiestartsstöd inte att kunna skrivas av på samma sätt som annat återkrävt studiestöd. Enligt CSN:s uppfattning bör avskrivning av studiestartsstöd kunna ske enligt samma förutsättningar som gäller för övriga studiestöd.

CSN:s rätt att inhämta uppgifter om inkomster

CSN:s rätt att inhämta inkomstuppgifter regleras i 6 § förordningen om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet. CSN förutsätter att begreppet ”studiestöd” i den ovan nämnda bestämmelsen innefattar även ”studiestartsstöd”, och att CSN därför kommer att ha rätt att inhämta inkomstuppgifter även för kontroll av ansökningar av studiestartsstöd.

Avskrivning av återkrav

Av promemorians förslag framgår att den bestämmelse om avskrivning av återkrav vid 68 års ålder och vid dödsfall³⁶, som gäller för återkrav av studiemedel och studiehjälp, inte ska tillämpas beträffande återkrav av studiestartsstöd. Enligt CSN:s uppfattning bör avskrivning av studiestartsstöd ske på samma sätt som för övriga studiestöd. CSN bedriver en effektiv kravverksamhet för återkrav och bedömer att om återkravet inte har kunnat drivas in före 68 års ålder, finns det mycket små utsikter att återkravet kommer att betalas därefter. Den omständigheten att CSN måste fortsätta att hantera dessa skulder kommer att leda till ökad administration för CSN samt ökade kostnader för grundavgifter hos Kronofogden. CSN föreslår därför att 35 § förslaget till studiestartsstöd kompletteras med en hänvisning till 5 kap. 6 § studiestödslagen.³⁷

³⁶ 5 kap. 6 § studiestödslagen.

³⁷ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 35 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

5.9.7 Nedsättning under studietiden

- CSN noterar att författningsförslaget i promemorian saknar en reglering som vid studier medger nedsättning av årsbelopp för lån tagna före år 1989. CSN anser att övergångsbestämmelserna till studiestödslagen och studiestödsförordningen justeras för att medge sådan nedsättning.

Enligt förslaget bör studerande med studiestartsstöd, precis som studerande med studiemedel, kunna få nedsättning av sina årsbelopp under tiden de studerar med studiestartsstöd. Av förslaget till ändring i punkt 16 ikraftträdande och övergångsbestämmelserna till studiestödslagen framgår också att låntagare med lån tagna efter år 1989 (studielån och annuitetslån) ska kunna få sina årsbelopp nedsatta under studietid med studiestartsstöd. I den aktuella målgruppen för studiestartsstöd kan dock även finnas personer som fortfarande har kvar studiemedel (tagna före 1989). Såvitt CSN förstår är avsikten att även denna grupp ska kunna få den preliminära avgiften nedsatt under studietiden. Enligt författningsförslaget i promemorian finns dock ingen möjlighet till nedsättning vid studier av lån tagna före år 1989.

Riksdagen har i övergångsbestämmelsen punkt 2 e till lagen (1988:877) om ändring i studiestödslagen ([1973:349](#)) lämnat bemyndigande till Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva avseende nedsättning av preliminär och slutlig avgift vid studier. Regeringen har i sin tur lämnat bemyndigande till CSN i punkt 7 i övergångsbestämmelserna till förordningen (1988:1381) om ändring i studiestödsförordningen ([1973:418](#)). För att CSN ska kunna föreskriva om rätten till nedsättning bör det införas övergångsbestämmelser i studiestödslagen och studiestödsförordningen som reglerar bemyndigandet för lån tagna före år 1989.

5.11.2 De lokala riktlinjerna

- CSN anser att det kan övervägas om lokala riktlinjer för kommunernas rekryteringsarbete även bör innehålla krav på informations-, väglednings- och uppföljningssamtal.

Enligt CSN:s erfarenhet finns det stora skillnader i hur kommuner erbjuder studie- och yrkesvägledning respektive hur man arbetar med studieplaner. CSN menar att det är en framgångsfaktor att detta arbete fungerar väl. Erfarenheter från exempelvis vuxenutbildningen i Göteborg talar för att så är

fallet.³⁸ Studie- och yrkesvägledning torde vara särskilt viktigt för studiestartsstödet tänkta målgrupp.

CSN anser därför att det kan övervägas om det i lagen om studiestartsstöd bör föreskrivas om att riktlinjerna ska innehålla krav på informations-, väglednings- och uppföljningssamtal.³⁹

5.11.3 Kommunens prövning och beslut

- CSN anser inte att CSN bör bemyndigas att meddela föreskrifter om vad som ska avses med hemkommun. Om det bedöms nödvändigt bör istället framgå direkt av förordningen vad som ska gälla, i de fall den studerande varken är folkbokförd, kvarskriven eller tillfälligt vistas i en kommun.
- CSN avstyrker förslaget att en ansökan ska lämnas in inom den tid som kommunen bestämmer. CSN anser att det istället bör finnas centralt fastställda regler om när en ansökan ska kunna göras.
- CSN föreslår att det i förordningen om studiestartsstöd införs en bestämmelse om att studiestartsstöd får beviljas för högst ett år i sänder och för högst fyra kalenderveckor före den kalendervecka då ansökan kom in till CSN.
- CSN vill påpeka att det är viktigt att kommunerna efter sitt ställningstagande omgående skickar en ansökan om studiestartsstöd vidare till CSN.

Behovet av bemyndigande att meddela föreskrifter om hemkommun

Enligt promemorian föreslås CSN få rätt att meddela föreskrifter om vad som ska gälla för en person som eventuellt inte är folkbokförd i landet och heller inte stadigvarande eller tillfälligt vistas i en kommun. En person som inte är folkbokförd i landet men som söker studiestartsstöd ska göra detta genom en kommun, sannolikt på plats i en kommun. Han eller hon vistas då troligen åtminstone tillfälligt i den kommunen.

Enligt CSN:s bedömning är de enda fall, som skulle kunna bli föremål för reglering genom föreskrifter, sådana fall då en studerande som vistas utomlands och inte är folkbokförd eller kvarskriven i Sverige vill ansöka om studiestartsstöd. Situationen lär vara ytterst sällan förekommande. Vidare kan

³⁸ Se bl.a. [Avbrott inom vuxenutbildningen – Vilka anbryter och varför](#), Göteborgs stad den 15 februari 2016 (dnr. 0154/16).

³⁹ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till hur ett sådant krav skulle kunna utformas i 2 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

ifrågasättas om det är lämpligt att CSN i en sådan situation ska peka ut en särskild kommun, vars resursram ska tas i anspråk för studiestartsstöd. CSN anser därför inte att CSN bör bemyndigas att meddela föreskrifter om vad som ska avses med hemkommun. Om situationen ändå anses nödvändig att reglera, bör istället direkt i förordningen anges vad som ska anses vara den studerandes hemkommun, t.ex. den kommun där den studerande senast varit folkbokförd.

Frågan om när en ansökan om studiestartsstöd ska lämnas in bör regleras centralt CSN ska som central myndighet administrera och informera om studiestartsstödet. Det blir mycket svårt för CSN att informera de studerande om vilka tidsgränser för ansökan som gäller för honom eller henne, om svaret beror på vilken kommun som ska anses utgöra hans eller hennes hemkommun. Enligt 30 § förslaget till lag om studiestartsstöd har CSN dessutom att pröva om en ansökan har lämnats in i rätt tid enligt 28 § samma lag. Den rättidsprövning som ska utföras av CSN, och som kan omprövas av ÖKS, skulle dock kräva en mycket komplicerad handläggning om 290 kommuner kan bestämma om olika tidsgränser. CSN anser därför att det bör finnas centralt fastställda ramar för när en ansökan ska kunna göras. 28 § förslaget till lag om studiestartsstöd bör därför justeras i denna del.⁴⁰

En central reglering av ansökanstidpunkt bör innehålla en retroaktivitetsbestämmelse CSN anser att det bör finnas en central reglering av när en ansökan kan lämnas in. De centrala bestämmelserna bör, precis som inom studiemedelssystemet, innehålla retroaktivitetsbegränsningar och bestämmelser om att studiestartsstöd får lämnas för högst ett år i taget.⁴¹ Avsaknaden av sådana begränsningar medför problem för CSN, och i förlängningen även för kommunerna, att ha kontroll över hur mycket medel som finns kvar att fördela. Att nuvarande förslag saknar begränsningar kring hur länge studiestartsstöd får lämnas vid ett och samma tillfälle, innebär också att det är oklart hur CSN ska agera i vissa situationer, t.ex. om en ansökan skulle avse studiestartsstöd under 15 veckor om året, under tre kommande år.

CSN föreslår därför att det i förslaget till förordning om studiestartsstöd införs en bestämmelse om att studiestartsstöd får beviljas för högst ett år i sänder och för högst fyra kalenderveckor före den kalendervecka då ansökan kom in till CSN.⁴²

En ansökan bör efter hemkommunens prövning omgående skickas vidare till CSN Enligt förslaget i promemorian ska ansökan inom en viss tid ha kommit in till den studerandes hemkommun. Samtidigt ska stödet kunna lämnas i den mån

⁴⁰ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 28 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

⁴¹ Jfr 3 kap. 35 § sista stycket och 37 § studiestödsförordningen.

⁴² Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 17 § i förslaget till förordning om studiestartsstöd.

det finns tillgång till medel och i den ordning ansökningarna kommer in till CSN.⁴³ Den studerande kan alltså ha lämnat in sin ansökan i tid till hemkommunen. Hemkommunen kan vid provningstillfället, efter att ha konsulterat det informationssystem som CSN ska tillhandahålla, ha konstaterat att det finns medel kvar. Hemkommunen har därför bifallit ansökan. Om studiestarten ligger längre fram i tiden kan kommunen dock komma att vänta med att skicka ansökan vidare till CSN. När ansökan väl kommer in till CSN kan kommunens medel därför ha hunnit ta slut, varför CSN avslår ansökan. CSN vill därför påpeka att det är viktigt att kommunerna efter sitt ställningstagande omgående skickar en ansökan om studiestartsstöd vidare till CSN.

5.11.4 CSN:s prövning och beslut

- CSN föreslår att 17 § förslaget till förordning om studiestartsstöd justeras för att möjliggöra elektroniska signaturer av ansökningar om studiestartsstöd, och elektronisk överföring av sådana ansökningar.

Enligt 17 § förslaget till förordning om studiestartsstöd ska en ansökan om studiestartsstöd vara undertecknad av den studerande. Formkravet har ansetts utgöra hinder för lösningar med elektroniska signaturer och förhindrar därmed ett elektroniskt ansökningsförfarande.⁴⁴ CSN föreslår därför att bestämmelsen justeras för att möjliggöra elektroniska signaturer av ansökningar om studiestartsstöd och elektronisk överföring av sådana ansökningar.⁴⁵ Som jämförelse kan nämnas att 90 procent av dem som ansökte om studiemedel under år 2015 använde e-legitimation för att ansöka om och signera sina ansökningar.⁴⁶

5.11.5 Uppgiftsskyldighet till CSN

- CSN anser att studerande som är återbetalningsskyldiga för återkrav av studiestartsstöd och som inte har en aktuell folkbokföringsadress, bör vara skyldiga att anmäla en aktuell adress till CSN.

Förslaget innebär att den studerande är skyldig att lämna sådana uppgifter till CSN som påverkar rätten till studiestartsstöd och storleken på bidraget. För studiemedel och återkrav av studiemedel finns en skyldighet att anmäla sin adress till CSN, om den studerande inte har en aktuell

⁴³ [Promemorian](#), avsnitt 5.10.1.

⁴⁴ Se t.ex. [Ds 2003:29](#), sid. 87-88 och 90 samt *Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning* (prop. [2013/14:136](#)), sid. 15 f.

⁴⁵ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 17 § i förslaget till förordning om studiestartsstöd.

⁴⁶ CSN:s [Årsredovisning 2015](#), sid 27.

folkbokföringsadress. Det är av stor betydelse att CSN har aktuella adresser till samtliga personer som CSN har en utestående fordran på, så att myndigheten kan nå dem. Det är särskilt viktigt i de fall där återbetalningen inte sköts på frivillig väg och indrivningsåtgärder måste vidtas. När det gäller personer som är bosatta utomlands så har CSN inte någon möjlighet att automatiskt få adressuppdateringar. Det innebär i praktiken att CSN:s möjligheter att nå dem som är bosatta utomlands ofta är sämre än vad som gäller för låntagare som är bosatta i Sverige.

CSN anser därför att en motsvarande skyldighet att lämna adress bör finnas även för studerande som är återbetalningsskyldiga för återkrav av studiestartsstöd. Utan en sådan regel finns en risk för att studiestartsstödsskulder av betydande belopp preskriberas.

CSN föreslår att en hänvisning till 5 kap. 6 a § studiestödslagen (1999:1395) görs i 37 § förslaget till lag om studiestartsstöd.⁴⁷

5.11.6 Behandling av personuppgifter och informationsstöd

- CSN anser att den rättsliga grunden för CSN att behandla personuppgifter avseende personer, som tidigare inte har förekommit i något ärende hos CSN, för tid efter att dessa har gett in en ansökan om studiestartsstöd till kommunen men innan ansökan översänts till CSN, bör förtydligas.
- CSN anser att Arbetsförmedlingen och Migrationsverket bör ges rätt att bereda CSN direktåtkomst till de uppgifter, som omfattas av myndigheternas uppgiftsskyldighet gentemot CSN.
- CSN anser att CSN bör ges rätt att bereda kommunerna direktåtkomst till de uppgifter, som kommunerna behöver för sin hantering av ärenden enligt den föreslagna lagen om studiestartsstöd.
- CSN instämmer i bedömningen i promemorian om vikten av god information och vägledning till den enskilde, för att studiestartsstödet ska ha avsedd rekryterande effekt. Motsvarande gäller för studiestödet generellt. CSN vill därför erinra om myndighetens författningsförslag från år 2011, avseende bättre förutsättningar för studievägledning även vid sidan av studiestartsstödet.

⁴⁷ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 37 § i förslaget till lag om studiestartsstöd.

- CSN avstyrker förslaget om att CSN ska försäkra sig om att det, hos de kommuner till vilka CSN får lämna ut uppgifter elektroniskt, finns en adekvat behörighetskontroll för kommunens hantering av ärenden om studiestartsstöd.

Möjligheten att behandla personuppgifter, innan en ansökan kommit in till CSN

Enligt förslaget i promemorian ska den sökande ge in sin ansökan om studiestartsstöd till sin hemkommun, som först prövar vissa grundläggande förutsättningar, innan kommunen översänder ansökan med beslut till CSN. För sin handläggning av ansökan behöver kommunen de uppgifter som anges i 15 § förslaget till studiestödsdataförordning, och dessa uppgifter föreslås CSN ges rätt att lämna elektroniskt till kommunerna.

För personer som inte tidigare har förekommit i ett ärende hos CSN saknar CSN dessa uppgifter. I samband med att en kommun efterfrågar uppgifter hos CSN om en sådan person kommer CSN således att behöva hämta in de aktuella uppgifterna från Skatteverket och Migrationsverket, för att kunna lämna dem till kommunen. I promemorian behandlas inte närmare vilket stöd CSN har för en sådan personuppgiftsbehandling, som alltså kommer att äga rum i ett skede innan kommunen har översänt ansökan med beslut till CSN. För att denna behandling ska vara tillåten fordras att den anses ske för det ändamål som anges i 4 § p. 1 studiestödsdatalagen ([2009:287](#)), att handlägga ärenden. Eftersom ärendehandläggningen i detta skede dock endast har påbörjats hos kommunen, bör i det fortsatta arbetet med författningsförslaget förtydligas vilket rättsligt stöd CSN har för denna personuppgiftsbehandling.

Direktåtkomst för CSN till uppgifter hos Arbetsförmedlingen och Migrationsverket

I promemorian berörs inte närmare på vilket sätt de uppgifter, som omfattas av Arbetsförmedlingens och Migrationsverkets föreslagna uppgiftsskyldigheter, ska lämnas till CSN. Att inga förslag lämnas på bestämmelser som möjliggör för Arbetsförmedlingen och Migrationsverket att lämna ut uppgifterna genom direktåtkomst till CSN, får dock tas till intäkt för att utlämnandet avses ske genom annat elektroniskt utlämnande än direktåtkomst. Eftersom CSN förutsätts ta fram ett handläggningssystem är metoden för informationsöverföringen till CSN av stor betydelse, och en hög grad av tydlighet i detta avseende är önskvärd redan i ett tidigt skede.

CSN anser att det elektroniska uppgiftslämnandet från Arbetsförmedlingen och Migrationsverket till CSN av de uppgifter som omfattas av dessa myndigheters uppgiftsskyldighet gentemot CSN, i första hand bör ske i form av direktåtkomst. Det är det snabbaste och mest effektiva sättet för informationsöverföring mellan myndigheter och utgör i praktiken inte ett större integritetsintrång för den registrerade, än om det elektroniska uppgiftslämnandet sker på annat sätt. Det gäller särskilt mot bakgrund av Högsta förvaltningsdomstolens dom den 29 oktober 2015 i mål nr 1356-14, som i praktiken får till följd att man inte längre utan vidare kan hävda att

direktåtkomst är mera integritetskänsligt än annat elektroniskt utlämnande. En snabb och effektiv informationsöverföring ger också förutsättningar för korta handläggningstider och snabba besked för de studerande.⁴⁸

CSN instämmer i bedömningen i promemorian att det fordras ett tillägg till förordningen ([2002:623](#)) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för att Arbetsförmedlingen ska få behandla uppgifterna, om att en person har varit anmäld som arbetsökande och har varit arbetslös under de senaste sex månaderna, för att lämna ut dem elektroniskt till CSN. I promemorian konstateras att en kompletterande bestämmelse behöver införas i förordningen, men något sådant författningsförslag lämnas inte. CSN anser att en sådan komplettering lämpligen kan föras in som en ny 7 g § i förordningen, med följdändring i bestämmelsen i 16 § andra stycket samma förordning. Därigenom skulle Arbetsförmedlingen ges rätt att bereda CSN direktåtkomst till de aktuella uppgifterna.

I promemorian berörs inte heller på vilket sätt Migrationsverket ska lämna de uppgifter som omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten till CSN. Av 19 § utlänningsdatalagen ([2016:27](#)) framgår att Migrationsverket inte har rätt att bereda CSN direktåtkomst till personuppgifter. Någon uttrycklig bestämmelse som ger Migrationsverket rätt att lämna personuppgifter till CSN elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst finns inte heller. Migrationsverket gör bedömningen att det ändå finns rättsligt stöd för verket att lämna ut personuppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst till CSN.⁴⁹ Det lämnas i promemorian heller inget författningsförslag i denna del. CSN förutsätter därför att det finns en sådan rätt för Migrationsverket.

Enligt CSN:s mening bör dock i första hand göras ett tillägg till bestämmelsen i 19 § utlänningsdatalagen, så att Migrationsverket får bereda CSN direktåtkomst till de personuppgifter som omfattas av Migrationsverkets uppgiftsskyldighet gentemot CSN.

Direktåtkomst för kommunerna till uppgifter hos CSN

Vad gäller CSN:s utlämnande av uppgifter till kommunerna föreslås i promemorian ett tillägg till 15 § studiestödsdataförordningen, för att CSN ska

⁴⁸ CSN har ovan i remissvaret (se punkten 5.1.3) anfört att bedömningen huruvida en sökande uppfyller arbetslöshetsvillkoret och därmed passar in i målgruppen bör prövas av den sökandes hemkommun. För det fall denna synpunkt tillgodoses i det fortsatta arbetet med promemorians förslag avser CSN:s förslag i detta stycke endast direktåtkomst avseende uppgifter från Migrationsverket, eftersom eventuella uppgifter från Arbetsförmedlingen i så fall blir obehövliga.

⁴⁹ Vid CSN:s kontakter med Migrationsverket.

kunna lämna de uppgifter till kommunen som behövs för kommunens prövning genom annat elektroniskt utlämnande än direktåtkomst. Därvid konstateras i promemorian att de uppgifter som CSN lämnar till kommunerna normalt inte omfattas av sekretess, vare sig i CSN:s eller i kommunernas verksamhet. Vidare konstateras att det inte bör förekomma några känsliga personuppgifter bland dessa uppgifter, samt att uppgifterna inte är av sådant slag att de generellt sett kan betraktas som speciellt integritetskänsliga för den enskilde i förhållande till kommunens handläggare. Mot denna bakgrund anser CSN att CSN ska ges möjlighet att bereda kommunerna direktåtkomst till dessa uppgifter. CSN saknar även i denna del en analys kring varför förslaget enligt promemorian har stannat vid att endast medge CSN möjlighet att lämna ut dessa uppgifter till kommunerna elektroniskt, på annat sätt än genom direktåtkomst. En bestämmelse som möjliggör för CSN att bereda kommunerna direktåtkomst till de aktuella uppgifterna kan införas som en ny 14 § i studiestödsdataförordningen.

Bättre förutsättningar för studievägledning, även för andra stöd än studiestartsstödet

I promemorian framhålls betydelsen av en god vägledning till den sökande som ett skäl för att medge kommunerna elektronisk tillgång till de uppgifter som anges i den föreslagna lydelsen av 15 § studiestödsdataförordningen. CSN instämmer i behovet av god vägledning för personer som överväger att påbörja studier och anser att det är en avgörande faktor för att inte bara studiestartsstödet, utan även studiestödet i stort, ska uppnå tillräcklig rekryterande funktion, särskilt vad avser studier på grundskole- och gymnasienivå. CSN har redan år 2011 gett in ett författningsförslag till regeringen, med förslag till en ny bestämmelse i studiestödsdataförordningen ägnad att möjliggöra för CSN att bereda kommuner direktåtkomst till vissa angivna uppgifter för ändamålet att ge den registrerade vägledning om studier.⁵⁰ CSN anser alltså att behovet av kommunal studievägledning är stort även vid sidan av studiestartsstödet och vill därför erinra om myndighetens författningsförslag från år 2011, avseende bättre förutsättningar för studievägledning även vid sidan av studiestartsstödet.

Behovet av att kontrollera om mottagande myndighet har en adekvat behörighetskontroll.

Under rubriken *Informationsstöd* anges att CSN och kommunerna, innan uppgifter lämnas, bör försäkra sig om att det finns en adekvat behörighetskontroll för de uppgifter som lämnas till kommunen. Hur CSN ska försäkra sig om detta anges inte närmare, och något författningsförslag lämnas inte i denna del. Vid informationsutbyten mellan myndigheter ankommer det normalt på den utlämnande myndigheten att säkerställa att utlämnandet sker till rätt mottagande myndighet, och det ankommer på den mottagande myndigheten att säkerställa att det finns ett fungerande behörighetssystem. Denna ansvarsfördelning är naturlig eftersom den

⁵⁰ CSN den 24 februari 2011 (CSN:s dnr 2011-119-2514).

utlämnande myndigheten sällan har tillräcklig insyn i den mottagande myndighetens interna förhållanden. Visserligen omfattas en personuppgift av sekretess, om det i enlighet med bestämmelsen i 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgiften behandlas i strid med personuppgiftslagen (1998:204). Det är dock mycket sällan fallet när utlämnandet sker till en annan myndighet och denna bestämmelse förutsätter inte att en utlämnande myndighet, utan särskild anledning, vidtar kontrollåtgärder avseende den mottagande myndighetens behörighetssystem. CSN anser därför inte att det bör fordras av CSN att CSN försäkras sig om att den mottagande myndigheten har en fungerande behörighetskontroll. Detta ansvar åvilar redan den personuppgiftsansvariga mottagande myndigheten, d.v.s. kommunen. För det fall en sådan skyldighet ändå ska åvila CSN bör den framgå av den bestämmelse i vilken CSN:s rätt att lämna uppgifterna elektroniskt till kommunerna regleras, och det bör i så fall förtydligas vilka åtgärder CSN förutsätts vidta.

CSN anser att det överhuvudtaget inte bör kunna krävas av CSN att myndigheten, genom faktiska kontroller, ska bedöma den mottagande myndighetens behörighetssystem. Om CSN istället förutsätts inhämta en skriftlig försäkran bör dels beaktas att ansvaret för att uppfylla kraven på ett tillförlitligt behörighetssystem redan åvilar den mottagande myndigheten, och dels den ökade administration detta innebär för CSN. Sammanfattningsvis avstyrker CSN att myndigheten ska åläggas att försäkra sig om att mottagande myndighet har en adekvat behörighetskontroll.

5.12 Överklagande och uppgiftsskyldighet till Överklagandenämnden för studiestöd

- CSN tillstyrker förslaget om att myndighetens beslut om studiestartsstöd ska kunna överklagas till ÖKS. CSN vill dock betona att överprövningen kompliceras om kommunernas och CSN:s beslut ska fattas med stöd i kommunala riktlinjer och kommunalt fastställda tidsgränser.

CSN tillstyrker förslaget om att myndighetens beslut om studiestartsstöd ska kunna överklagas till ÖKS. CSN har i det föregående dock påtalat svårigheterna för

- en förvaltningsdomstol att pröva hemkommunens beslut om att den studerande inte tillhör målgruppen för satsningen, om detta beslut bygger på kommunala riktlinjer⁵¹, respektive för

⁵¹ Se avsnitt 5.1.1.

- ÖKS att pröva CSN:s beslut om att en ansökan har kommit in för sent, om detta beslut bygger på kommunalt fastställda tidsgränser.⁵²

6.2 Avskrivningen avskaffas

- CSN tillstyrker förslaget om att möjligheten att skriva av studielån tagna i samband med behörighetsgivande studier ska avskaffas.

CSN har även tidigare framfört att möjligheten att skriva av studielån tagna i samband med behörighetsgivande studier bör avskaffas.⁵³

7 Ikraftträdande

- CSN anser att förslaget till övergångsbestämmelser avseende den avskaffade möjligheten till avskrivning bör förtydligas. CSN föreslår att den upphävda paragrafen istället ska gälla ifråga om studielån som lämnas för tid före den 1 januari 2018.
- CSN föreslår att det övervägs om rätten till avskrivning kan begränsas på så sätt att de efterföljande eftergymnasiala studierna måste ha genomförts före en viss tidpunkt, t.ex. före den 1 januari 2028.
- CSN anser att den korta tiden, mellan beslut om och införande av ett nytt studiestartsstöd, inverkar negativt på CSN:s möjligheter att implementera och informera om det nya stödet på ett bra sätt.
- Regelverket för studiestartsstödet kommer i sin helhet att kunna finnas på plats först i nära anslutning till ikraftträdandet. Detta medför svårigheter för CSN att implementera det nya stödet på ett bra sätt.

Övergångsbestämmelsen beträffande avskaffad avskrivning

Promemorians förslag innebär att 4 kap. 22 § studiestödslagen och 4 kap. 9 § studiestödsförordningen upphävs. I övergångsbestämmelserna till respektive ändring anges att de upphävda paragraferna dock ska gälla i fråga om studiemedel som lämnats före den 1 januari 2018. Begreppet ”studiemedel som lämnats före den 1 januari 2018” är dock inte entydigt.

- Utbetalningar av studiemedel som avser veckor i januari sker som regel i slutet av december. För de som studerar utomlands kan

⁵² Se avsnitt 5.11.3.

⁵³ Se bl.a. CSN:s remissvar på betänkandet *Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå - en översyn för ökad individanpassning och effektivitet* (SOU 2013:20), sid. 14 ([CSN dnr. 2013-110-5320](#)).

utbetalningarna ske ännu tidigare. Vidare kommer många studerande vars studieperioder börjar under våren 2018 att få sina utbetalningar redan före årsskiftet. Om med begreppet ”lämnats” ska avses ”betalats ut” kan alla sådana belopp bli aktuella för avskrivning.

- Om ett beslut om studiemedel fördröjs kan utbetalningar av studielån som avser tid före den 1 januari 2018 komma att göras först efter detta datum. Om begreppet ”lämnats” ska avse ”betalats ut” kan i en sådan situation inte heller studielån som avser tid före den 1 januari 2018 skrivas av.
- Det finns ingen begränsning av hur tidigt den studerande kan ansöka om studiemedel. Om begreppet ”lämnats” istället ska avse ”beslutats” eller ”beviljats” kan avskrivning därför bli aktuellt för lån som lämnas för tid långt efter den 1 januari 2018.

CSN anser därför att det bör förtydligas från vilken tidpunkt som rätten till avskrivning upphör. CSN uppfattar att avsikten är att studielån som den studerande har tagit emot och som avser studier som bedrivits före den 1 januari 2018, även fortsättningsvis ska kunna skrivas av. CSN föreslår att den upphävda paragrafen istället ska gälla ifråga om studielån som lämnas för tid före den 1 januari 2018. Lån som den studerande tagit och som avser studier t.o.m. den 31 december 2017 kommer då även fortsättningsvis att kunna skrivas av.

Tidsbegränsade övergångsbestämmelser

CSN noterar vad som anförs om att avskrivningen inte kan avskaffas med retroaktiv verkan, dvs. att de som har tagit lån med förutsättningen att dessa kan skrivas av om de går vidare till högskolan måste kunna få lånet avskrivet enligt det regelverk som gällde när lånet togs.⁵⁴ Med övergångsbestämmelsernas föreslagna utformning kommer studielån för studier före den 1 januari 2018 dock att kunna berättiga till avskrivning under all framtid. CSN anser, trots vad som anförs om retroaktiv verkan, att det inte är en lämplig ordning. Att begränsa rätten till avskrivning framåt i tiden torde kunna ha en viss rekryterande effekt på så sätt att det kan motivera en del att påbörja studier på eftergymnasial nivå i närmare anslutning till de behörighetsgivande studierna. CSN föreslår därför att det övervägs om rätten till avskrivning för studielån som lämnas före den 1 januari 2018 kan begränsas på så sätt att de eftergymnasiala studierna måste ha genomförts före en viss tidpunkt, t.ex. före den 1 januari 2028. En sådan tidsbegränsning bör då gälla även avskrivning av studielån tagna före den 1 juli 2001.⁵⁵

⁵⁴ [Promemorian](#) s.76.

⁵⁵ D.v.s. avskrivning enligt 8 kap. 11 § den äldre studiestödslagen ([1973:349](#)).

Tidpunkten för ikraftträdande beträffande studiestartsstöd

Enligt promemorians förslag ska de nya reglerna om studiestartsstöd träda i kraft den 1 juli 2017, vilket innebär en mycket kort tid mellan beslut och ikraftträdande. CSN anser att detta inverkar negativt på inblandade aktörers möjligheter att informera om det nya stödet på ett bra sätt.

Tidsramarna kring införandet av de nya reglerna blir mycket snäva för myndighetens del och är problematiska. En kommande proposition med förslag till lag om studiestartsstöd kommer att behandlas av riksdagen först under våren år 2017, varefter regeringen ska fatta beslut om en förordning om studiestartsstöd. Först därefter kan CSN färdigställa sitt arbete med de föreskrifter som kommer att krävas för myndighetens implementering och tillämpning av det nya regelverket. Inte heller interna utbildningsinsatser och den anpassning och utveckling som krävs av CSN:s datorsystem för hantering av det nya stödet kan slutföras innan regelverket är beslutat. CSN kan därmed få svårt att implementera det nya studiestartsstödet på ett bra sätt.

8 Uppföljning av reformen

- CSN tillstyrker förslaget att myndigheten ska redovisa statistik samt följa upp och utvärdera kommunernas rekryteringsarbete. CSN konstaterar att uppdraget innebär att CSN bl.a. kan behöva uppgifter från kommunerna om yrkesutbildning och koppling till den regionala arbetsmarknaden, utbildningsnivå och tid i arbetslöshet, förekomsten och utformningen av studievägledning och individuella studieplaner samt om rekryteringsaktörer.
- CSN föreslår att det ska tydliggöras att CSN har rätt att meddela föreskrifter om *hur* kommunen ska lämna uppgifter till CSN.
- CSN tillstyrker förslaget om att Institutet för utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ska ges i uppdrag att följa upp och utvärdera satsningen och dess effekter.

Utvärdering av satsningens utfall

CSN delar promemorians bedömning att satsningen bör följas upp noggrant. CSN anser att en mera komplett helhetsbild av satsningens effekter förutsätter att en och samma aktör ges i ansvar att följa upp både de studerandes och kommunernas användning av stödet, och kommunernas rekryteringsarbete. CSN tillstyrker därför förslaget att myndigheten ska redovisa statistik samt följa upp och utvärdera kommunernas rekryteringsarbete. Genom att CSN bemyndigas att meddela föreskrifter om vilka uppgifter som kommunen ska dokumentera, kan CSN dessutom säkerställa tillgången till sådan information som behövs för en rättvisande uppföljning.

CSN konstaterar att myndigheten kan behöva få tillgång till följande information från kommunerna.

1. *Yrkesutbildning och koppling till regionala arbetsmarknadsbehov*

I promemorian anges att det för att öka individens anställningsbarhet är viktigt att utbildningar med yrkesinriktning i så hög grad som möjligt motsvarar de bristyrken, som finns på den regionala arbetsmarknaden. CSN kan därför behöva uppgifter om att studerande som bedöms tillhöra målgruppen för studiestartsstöd har för avsikt att studera en yrkesutbildning, inom vilket yrkesområde samt om det regionalt råder brist på arbetskraft inom detta yrkesområde.

2. *Utbildningsnivå och tid i arbetslöshet*

Andra uppgifter som CSN behöver för att följa upp kommunernas rekryteringsarbete är uppgifter över de studerandes utbildningsbakgrund och tid i arbetslöshet, d.v.s. de uppgifter som kommunerna grundar sina beslut på när de rekryterar studerande med hjälp av studiestartsstödet. Det kan handla om uppgifter om högsta slutförda utbildningsnivå, enligt Arbetsförmedlingens kodning⁵⁶, och antalet månader i arbetslöshet.

3. *Studievägledning och individuell studieplan*

CSN har föreslagit att kommunernas riktlinjer för rekryteringsarbetet ska innehålla krav på vägledningssamtal.⁵⁷ Oavsett om CSN:s förslag realiserar kan kommunerna behöva lämna vissa närmare uppgifter om vägledningen, t.ex. uppgifter om att vägledningssamtal har erbjudits och genomförts, vad samtalet har innehållit och resulterat i samt om en individuell studieplan har upprättats i samband med samtalet.

⁵⁶ Arbetsförmedlingen använder sig av nedanstående koder för utbildningsnivåer.

- 0 Saknar formell grundläggande utbildning
- 1 Förgymnasial utbildning kortare än 9 år
- 2 Förgymnasial utbildning 9 (10) år
- 3 Gymnasial utbildning
- 4 Eftergymnasial utbildning, kortare än två år
- 5 Eftergymnasial utbildning, två år eller längre
- 6 Forskarutbildning

⁵⁷ Se avsnitt 5.11.2.

4. Uppgifter om rekryteringen

En annan intressant uppgift är genom vilken organisatorisk enhet den studerande har rekryterats. Om det exempelvis skett via Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, vuxenutbildningen eller annat. Möjligen kan det även vara aktuellt att inhämta uppgifter om de åtgärder eller satsningar som den studerande tagit del av sedan tidigare, t.ex. om det finns en etableringsplan.

Hur uppgifter ska lämnas till CSN

För att uppgiftsbördan inte ska bli för tung för kommunerna och för att uppgiften lätt ska kunna tolkas, förutsätts att den kan kategoriseras på ett adekvat sätt och att den dessutom kan lämnas via IT-system för informationsöverföring. CSN föreslår därför att 28 § förslaget till förordning om studiestartsstöd justeras, för att tydliggöra att CSN även kan meddela föreskrifter om *hur* uppgifter ska lämnas till CSN.⁵⁸ CSN kommer dessutom att behöva samråda med Sveriges kommuner och landsting (SKL)⁵⁹ om lämpliga kategoriseringar/kodningar och om utformningen av systemet för informationsöverföring. CSN förutsätter att de uppgifter som CSN behöver för uppföljningsändamål kommer att kunna lämnas till CSN utan hinder av sekretess och på elektronisk väg.

Utvärdering av satsningens effekter

CSN anser att det är positivt att satsningens effekter ska utvärderas särskilt. Det är även lämpligt att Institutet för utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) hanterar denna del av uppföljningen.

9.2 Konsekvenser för enskilda

- CSN delar promemorians bedömning att studiestartsstödet bör vara särskilt positivt för dem med stora utbildningsbehov. CSN anser att det föreslagna studiestartsstödet bör vara en mer effektiv och träffsäker subvention än möjligheten till avskrivning av lån tagna för behörighetsgivande studier.
- Eventuella återkrav har särskilt negativa effekter för gruppen studerande med stora utbildningsbehov. CSN vill därför betona vikten av en tidig och god studievägledning samt tydlig information om konsekvenserna av studieavbrott.

Studiestartsstöd är en mer träffsäker subvention än avskrivning

Ett studiestartsstöd bör vara särskilt positivt för dem med låg utbildning.

⁵⁸ Se bilaga 1 för CSN:s förslag till justering av 28 § i förslaget till förordning om studiestartsstöd.

⁵⁹ SKL företräder kommunerna i uppgiftslämnarfrågor.

Det nya studiestartsstödet kommer att ge personer med stora utbildningsbehov längre tid på sig att slutföra sina studier. CSN delar också promemorians bedömning att mera direkta subventioner, t.ex. i form av generösare bidrag, är mer träffsäkra och har en större effekt än indirekta subventioner i form av senare låneavskrivningar. CSN anser därför att det är rimligt att delvis finansiera studiestartsstödet genom att avskaffa indirekta subventioner i form av avskrivning av lån tagna för behörighetsgivande studier.

Risken för återkrav

CSN vill i sammanhanget påpeka att studiestartsstödet inte ger möjlighet att studera helt utan ekonomisk risk. Eftersom studiestartsstödet i likhet med studiemedel kan återkrävas kan den studerande bli återbetalningsskyldig, t.ex. om studierna avbryts. Med hänsyn till vad som anförs i promemorians förslag om målgruppens utbildningsbakgrund m.m. kan konstateras att det är en grupp som får anses vara ekonomiskt utsatt. Ett återkrav av utbetalt studiestartsstöd kan därför bli mycket betungande. CSN anser därför att det är centralt att det redan i samband med rekryteringen finns en reell och fungerande studievägledning, som hänvisar de studerande till nödvändiga studier på en adekvat nivå. På så vis kan andelen studieavbrott minimeras. CSN har även föreslagit att kommunernas riktlinjer för rekryteringsarbetet ska innehålla krav på vägledningssamtal.⁶⁰ CSN anser vidare att det är viktigt att det i rekryteringsarbetet och i samband med ansökan om studiestartsstödet lämnas tydlig information om att stödet kan komma att återkrävas, t.ex. om studierna avbryts.

9.6 Konsekvenser för CSN

- CSN beräknar att den mest kostnadseffektiva utvecklingslösningen för det nya studiestartsstödet kommer att innebära 40,2 mnkr i utvecklingskostnader och 11 mnkr i ökade årliga kostnader.
- CSN begär att myndigheten ska tilldelas motsvarande belopp som engångsbelopp och i form av ökat årligt anslag. Låneramen måste också justeras med belopp motsvarande utvecklingskostnaden.

Bakgrund

CSN:s nuvarande systemstöd är föråldrat, vilket bl.a. innebär att modern teknik inte kan användas för att utveckla och effektivisera verksamheten. CSN arbetar därför sedan år 2012 med att ersätta nuvarande systemstöd med ett nytt systemstöd. Det nya systemstödet ska vara hållbart och kostnadseffektivt och ge bättre arbetssätt för handläggning och kundservice. Systemstödet ska också ge CSN möjligheter att snabbare än idag, införa

⁶⁰ Se avsnitt 5.11.2.

förändringar och tjänster. Denna verksamhetsdrivna systemförnyelse omfattar både systemutveckling och verksamhetsutveckling. Den verksamhetsdrivna systemförnyelsen tar stora resurser i anspråk hos CSN, och inverkar även på annat sätt på myndighetens möjligheter till annan nyutveckling.

Enligt prognoser från departementet blir CSN:s förvaltningsanslag för år 2017 cirka 30 mnkr lägre jämfört med vad som kan förväntas enligt den pris- och löneomräkning som finns för myndigheter.

CSN har redan idag en ansträngd ekonomi och är till stor del konsultberoende för utveckling av nya systemstöd, vilket gör att myndigheten inte kan ta emot en ofinansierad reform utan påverkan på verksamheten. CSN konstaterar att myndighetens kostnader för att utveckla informationsstöd, handläggningssystem etc. inför ett tänkt ikraftträdande den 1 juli 2017 kommer att överstiga det engångsbelopp om 20 mnkr som föreslås tilldelas CSN. Myndighetens löpande kostnader för att administrera ett nytt stöd beräknas dessutom överstiga de 5,4 mnkr årligen, som CSN enligt förslaget bör tillföras för löpande arbetsuppgifter.

Kostnader för förberedelser, genomförande och löpande administration

CSN:s utvecklingskostnader påverkas främst av tre parametrar. För det första medför systemutveckling i befintligt respektive i kommande systemstöd olika kostnadsbilder. För det andra är kostnaderna beroende av i vilken utsträckning den pågående verksamhetsdrivna systemutvecklingen vid CSN tillåts påverkas av utvecklingen av ett nytt system. Utvecklingen av ett systemstöd för studiestartsstödet fordrar delvis samma kompetenser som den verksamhetsdrivna systemförnyelsen. Olika alternativ innebär därför i olika utsträckning att CSN måste flytta över kompetenser från systemförnyelsen till utveckling av studiestartsstödet. Överflyttning innebär förseningar inom systemförnyelsen och ökade konsultkostnader. För det tredje påverkas kostnaderna av hur omfattande systemstödet behöver vara. En hög andel maskinell handläggning medför högre engångskostnader vid införandet, medan en högre andel manuell handläggning innebär lägre engångskostnader men högre löpande årliga kostnader.

Vid beräkningen av myndighetens kostnader för att införa och administrera ett nytt studiestartsstöd har CSN därför övervägt fyra huvudalternativ

1. Införande i befintligt systemstöd

Lösningen innebär att CSN utvecklar och implementerar ett handläggningssystem för en hög andel maskinell handläggning, inom det befintliga systemstödet. Lösningen kräver dock att en stor del av de kompetenserna, som för närvarande arbetar inom den verksamhetsdrivna systemförnyelsen, flyttas över till arbete med studiestartsstödet. Den verksamhetsdrivna systemförnyelsen försenas

därför i betydande grad. Lösningen innebär samtidigt begränsade kostnader för inhyrd kompetens.

CSN beräknar utvecklingskostnaderna enligt denna lösning till 40,2 mnkr. Förslaget beräknas vidare innebära att CSN:s löpande kostnader kommer att öka med 11 mnkr årligen.⁶¹

2. *Införande i nytt systemstöd med påverkan på systemförnyelsen*
Lösningen innebär att CSN utvecklar och implementerar ett handläggningssystem för en hög andel maskinell handläggning inom det kommande systemstödet. CSN flyttar samtidigt över vissa resurser från den verksamhetsdrivna systemförnyelsen. Den verksamhetsdrivna systemförnyelsen försenas därför. Lösningen kräver vidare att CSN använder sig av inhyrd kompetens i hög utsträckning.

CSN beräknar utvecklingskostnaderna enligt denna lösning till 101 mnkr. Förslaget beräknas vidare innebära att CSN:s löpande kostnader kommer att öka med 11 mnkr årligen.

3. *Införande i nytt systemstöd utan påverkan på den verksamhetsdrivna systemförnyelsen*
Lösningen innebär att CSN utvecklar och implementerar ett handläggningssystem för en hög andel maskinell handläggning inom det kommande systemstödet. CSN flyttar samtidigt inte över några resurser från den verksamhetsdrivna systemförnyelsen, som därför kan drivas vidare enligt plan. Lösningen bygger därför på att CSN i hög utsträckning kan använda sig av inhyrd kompetens. CSN bedömer att utvecklingskostnaderna för denna lösning skulle bli så höga, att de måste anses vara oförsvarliga.
4. *Lösning med hög andel manuell handläggning*
CSN har slutligen övervägt en lösning där myndigheten utvecklar och implementerar ett handläggningssystem anpassat för en i princip helt manuell handläggning. Lösningen kräver att en del av de kompetenser, som för närvarande arbetar inom den verksamhetsdrivna systemförnyelsen, flyttas över till arbete med studiestartsstödet. Den verksamhetsdrivna systemförnyelsen försenas därför något. Lösningen innebär samtidigt ytterst begränsade kostnader för inhyrd kompetens. Kostnaderna för löpande arbetsuppgifter blir samtidigt betydligt högre, än vid övriga alternativ.

⁶¹ Se Bilaga 2 – Kostnadsberäkning för införandet av ett studiestartsstöd.

CSN har inte haft möjlighet att beräkna utvecklingskostnaderna för detta alternativ. Dessa bör dock understiga de beräknade utvecklingskostnaderna för övriga alternativ. Eftersom förslaget förutsätter en helt manuell hantering av ansökningar hos CSN, beräknas dock att myndighetens löpande kostnader kommer att öka med mellan 23,5 och 32,5 mnkr årligen. Antalet nödvändiga handläggningsresurser ryms dessutom inte inom CSN:s nuvarande kontorsorganisation. CSN kommer därför även behöva öppna ett nytt alternativt utöka ett befintligt kontor, vilket innebär kostnadsökningar för hyra och tillhörande merkostnader om 2,8 till 3,8 mnkr per år.

CSN begär full kostnadstäckning

Nedanstående beskrivningar och yrkanden utgår från att CSN:s nuvarande anslagsnivå bibehålls, och att förvaltningsanslaget för år 2017 beräknas utifrån anslagsnivån under år 2016 justerat för pris- och löneomräkningar.

CSN bedömer att ett införande i form av alternativ 2 och 3 är uteslutna av kostnadsskäl. De årliga kostnaderna för alternativ 4 överstiger dessutom de årliga kostnaderna för alternativ 1 med mellan 15,3 och 25,3 mnkr årligen. De högre engångskostnaderna för ett införande i form av alternativ 1 motiveras därför redan efter ett par tre år. CSN konstaterar därför att det mest kostnadseffektiva alternativet för ett införande kommer att innebära engångskostnader om 40,2 mnkr och årliga löpande kostnader om 11 mnkr per år.

CSN begär full kostnadstäckning för myndighetens utvecklingskostnader och ökade årliga driftskostnader. CSN begär därför att myndigheten ska tilldelas 40,2 mnkr som engångsbelopp och 11 mnkr i form av ökat årligt anslag. Större delen av utvecklingskostnaden kommer att klassificeras som anläggningstillgång och ska därför finansieras genom lån i Riksgäldskontoret. Detta innebär att låneramen måste justeras från och med år 2017 med motsvarande belopp, utöver vad som äskats i budgetunderlaget.⁶²

Bristfällig finansiering måste i annat fall täckas genom att delar av CSN:s ordinarie myndighetsanslag tas i anspråk. Det skulle innebära en försämrad administration av övriga studiestöd och av återbetalningen av studielån. Ett stort antal studerande kommer då att drabbas i form av bristande systemstöd, försämrad service och förlängda handläggningstider. Staten kan å sin sida drabbas i form av en försämrad återbetalningsfrekvens.

CSN vill slutligen påpeka att den korta tiden till ikraftträdandet innebär att myndigheten redan under år 2016 och före ett eventuellt riksdagsbeslut måste påbörja arbetet med systemutveckling. Promemorians förslag innebär alltså,

⁶² CSN dnr. dnr 2015-102-9102.

oavsett riksdagens beslut, utvecklingskostnader för CSN. Regleringsbrevet i december år 2016 kommer att innehålla anslag för utveckling av systemstödet. Det är viktigt att CSN får behålla detta anslag oavsett om studiestartsstödet införs eller inte. Om riksdagen beslutar att reformen inte ska genomföras kommer CSN, enligt gällande regelverk, att direktavskriva nedlagda kostnader för utveckling.

Beslut om detta remissvar har fattats av generaldirektören Christina Forsberg efter föredragning av verksjuristen Sara Ljung och utredaren Joacim Strömblad i närvaro av t.f. avdelningschefen Karin Lissäng, utredaren Hans Stark, chefsjuristen Åke Svensson och ekonomichefen Jan Söderholm.

I arbetet med remissvaret har även verksjuristen Åsa Bergdahl, verksamhetsutvecklaren Anna-Carin Eriksson, verksamhetsutvecklaren Maria Grahn Sillén, verksamhetsutvecklaren Lars Gustafsson, verksjuristen Johan Lindeberg, IT-arkitekten Patrik Lundgren, utredaren Kerstin Sellén-Johansson, utredaren Jennie Svensson, verksjuristen Elida Sundquist, verksamhetsutvecklaren Sara Söderstedt, och verksjuristen Ulrika Åsemar deltagit.

Christina Forsberg

Sara Ljung

Joacim Strömblad

Bilaga 1 – Sammanställning av CSN:s förslag till ändringar i de remitterade författningsförslagen

Förslag till lag (0000:00) om studiestartsstöd

Remitterat förslag

CSN:s förslag

Rekrytering till studier

2 §⁶³

Studiestartsstöd ska vara ett verktyg som kommunerna kan använda inom ramen för sitt ansvar enligt 20 kap. 10 och 17 §§ skollagen (2010:800), att rekrytera personer till studier.

Kommunernas rekryteringsarbete enligt denna lag ska ske i samverkan med Arbetsförmedlingen.

Kommunerna ska anta riktlinjer för rekryteringsarbetet enligt denna lag efter inhämtande av synpunkter från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och lokala företrädare för arbetsmarknadens parter och folkbildningen.

Kommunerna ska anta riktlinjer för rekryteringsarbetet enligt denna lag efter inhämtande av synpunkter från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och lokala företrädare för arbetsmarknadens parter och folkbildningen.

Kommunernas riktlinjer för rekryteringsarbetet ska innehålla krav på informations-, väglednings- och uppföljningsamtal.

Utbildningsbehov

4 §⁶⁴

Studiestartsstöd får lämnas till den som har kort utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. *Ytterligare villkor för att en studerande ska anses tillhöra målgruppen för stödet finns i 5-11 §§.*

Studiestartsstöd får lämnas till den som har kort utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden.

⁶³ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 5.11.2.

⁶⁴ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 2 och 5.1.1.

Krav på arbetslöshet

<p>Studiestartsstöd får lämnas till den som har varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före <i>Centrala studiestödsnämndens</i> prövning enligt 30 §.</p>	<p>6 §⁶⁵ Studiestartsstöd får lämnas till den som har varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader före <i>hemkommunens</i> prövning enligt 30 §.</p>
--	---

Betalat årsbelopp och återkrävt studiestöd

<p>En studerande som senast tre år före studiestarten har fått studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) kan beviljas studiestartsstöd bara om den studerande har</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. betalat fastställt årsbelopp enligt 4 kap. 7 § studiestödslagen, och 2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap. studiestödslagen att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd återstår att betala. <p>Om det finns synnerliga skäl, får studiestartsstöd beviljas trots bestämmelsen i första stycket.</p>	<p>8 §⁶⁶ En studerande som senast tre år före studiestarten har fått studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) kan beviljas studiestartsstöd bara om den studerande har</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. betalat fastställt årsbelopp enligt 4 kap. 7 § studiestödslagen, <i>som ska betalas före det kalenderår som det nya studiestartsstödet avser</i>, och 2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap. studiestödslagen att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd återstår att betala.
--	--

Medborgarskap

<p>Studiestartsstöd får lämnas till studerande som är svenska medborgare.</p> <p><i>Utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare om de är sådana familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § första stycket utlänningslagen (2005:716) till sådana utländska medborgare som på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda</i></p>	<p>9 §⁶⁷ När det gäller rätt till studiestartsstöd enligt denna lag, ska utländska medborgare jämföras med svenska medborgare om de på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter i fråga om sociala förmåner från</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. EU-rätten,
--	--

⁶⁵ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 5.1.3.

⁶⁶ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 5.9.3.

⁶⁷ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 5.1.5.

rättigheter i fråga om sociala förmåner från

1. EU-rätten,
2. avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), eller
3. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan, och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer.

2. avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), eller
3. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan, och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer.

Andra stycket gäller även familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § första stycket utlänningslagen (2005:716) till sådana utländska medborgare. Detsamma gäller sådana familjemedlemmar till svenska medborgare som avses i 3 a kap. 2 § andra stycket utlänningslagen, om den svenska medborgaren är anställd eller egenföretagare här i landet.

Studiestartsstödet storlek

Studiestartsstöd får lämnas med ett belopp som för varje vecka utgör

1. 4,74 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
2. 3,56 procent vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid,
3. 2,38 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Första stycket gäller bara om något annat inte följer av 21-25 §§.

19 §⁶⁸

Studiestartsstöd får lämnas med ett belopp som för varje vecka utgör

1. 4,74 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
2. 3,56 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid,
3. 2,38 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Samordning med andra förmåner

Om en person som har studiestartsstöd därefter beviljas studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) får studiestartsstöd inte lämnas eller tas emot för den tid för vilket det lämnas studiemedel. Vidare får studiestartsstöd heller inte lämnas eller tas emot för den

27 §⁶⁹

Om en person som har studiestartsstöd därefter beviljas studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) får studiestartsstöd inte lämnas eller tas emot för *samma kalenderveckor för vilka* det lämnas studiemedel. Vidare får studiestartsstöd heller inte lämnas eller

⁶⁸ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 2.

⁶⁹ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 2.

tid för vilken det lämnas någon sådan förmån m.m. som anges i 3 kap. 25 § studiestödslagen.

tas emot för den tid för vilken *studiemedel inte får lämnas enligt* 3 kap. 25 § studiestödslagen.

Ansökan

En ansökan om studiestartsstöd ska ges in av den sökande till den sökandes hemkommun *inom den tid som kommunen bestämmer.*

28 §⁷⁰

En ansökan om studiestartsstöd ska ges in av den sökande till den sökandes hemkommun.

Kommunens prövning

Kommunen ska pröva om den sökande tillhör målgruppen för studiestartsstödet enligt 4 och 5 §§ och fatta beslut om målgruppsstillhörigheten i dessa delar. Om kommunen vid sin prövning bedömer att den sökande inte uppfyller dessa krav ska kommunen avslå ansökan.

Om kommunen vid sin prövning enligt första stycket bedömer att den sökande uppfyller kraven enligt 4 och 5 §§ ska kommunen överlämna sitt beslut tillsammans med den sökandes ansökan till Centrala studiestödsnämnden.

29 §⁷¹

Kommunen ska pröva om den sökande tillhör målgruppen för studiestartsstödet enligt 4 – 6 §§ och fatta beslut om målgruppsstillhörigheten i dessa delar. Om kommunen vid sin prövning bedömer att den sökande inte uppfyller dessa krav ska kommunen avslå ansökan.

Om kommunen vid sin prövning enligt första stycket bedömer att den sökande uppfyller kraven enligt 4 – 6 §§ ska kommunen överlämna sitt beslut tillsammans med den sökandes ansökan till Centrala studiestödsnämnden.

Centrala studiestödsnämndens prövning

Om en kommun har beslutat att en sökande uppfyller kraven enligt 4 och 5 §§ ska Centrala studiestödsnämnden pröva de övriga förutsättningarna för att studiestartsstöd ska kunna beviljas enligt denna lag och föreskrifter som

30 §⁷²

Om en kommun har beslutat att en sökande uppfyller kraven enligt 4 – 6 §§ ska Centrala studiestödsnämnden pröva de övriga förutsättningarna för att studiestartsstöd ska kunna beviljas enligt denna lag och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen.

⁷⁰ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 5.11.3.

⁷¹ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 5.1.3.

⁷² CSN:s förslag behandlas i avsnitt 5.1.3.

meddelats i anslutning till lagen.

Återkrav, ränta och avgifter

Studiestartsstöd som betalats ut felaktigt eller med för högt belopp ska kunna återkrävas. Bestämmelserna om återkrav, ränta och avgifter i 5 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ studiestödslagen (1999:1395) och föreskrifter som meddelats i anslutning till dessa bestämmelser ska tillämpas på motsvarande sätt när det gäller studiestartsstöd.

35 §⁷³

Studiestartsstöd som betalats ut felaktigt eller med för högt belopp ska kunna återkrävas. Bestämmelserna om återkrav, ränta och avgifter i 5 kap. 1, 2, 4, 5 och 6 §§ studiestödslagen (1999:1395) och föreskrifter som meddelats i anslutning till dessa bestämmelser ska tillämpas på motsvarande sätt när det gäller studiestartsstöd.

Särskilda föreskrifter om studiestartsstöd

Följande bestämmelser om studiestöd i studiestödslagen (1999:1395) ska på motsvarande sätt tillämpas när det gäller studiestartsstöd:

- 6 kap. 1 § om tillämpningen av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt,
- 6 kap. 2 § om återbetalning av inte utnyttjat studiestöd,
- 6 kap. 3 § om att fordran på studiestöd inte kan överlåtas och inte får tas i anspråk genom utmätning,
- 6 kap. 3 a § om att Centrala studiestödsnämnden under vissa förutsättningar får besluta att studiestödet ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess ett slutligt beslut om rätt till studiestöd har fattats,
- 6 kap. 5 § om avrundning av belopp, och
- 6 kap. 12 § om preskription av fordran som avser återkrav av studiestöd.

37 §⁷⁴

Följande bestämmelser om studiestöd i studiestödslagen (1999:1395) ska på motsvarande sätt tillämpas när det gäller studiestartsstöd:

- 5 kap. 6 a § om skyldighet att lämna uppgift om aktuell adress,
- 6 kap. 1 § om tillämpningen av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt,
- 6 kap. 3 § om att fordran på studiestöd inte kan överlåtas och inte får tas i anspråk genom utmätning,
- 6 kap. 3 a § om att Centrala studiestödsnämnden under vissa förutsättningar får besluta att studiestödet ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess ett slutligt beslut om rätt till studiestöd har fattats,
- 6 kap. 5 § om avrundning av belopp, och
- 6 kap. 12 § om preskription av fordran som avser återkrav av studiestöd.

⁷³ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 5.9.6.

⁷⁴ CSN:s förslag om skyldighet att lämna adress behandlas i avsnitt 5.11.5. Förslaget om reglering av återbetalning av önskat studiestartsstöd behandlas i avsnitt 2.

Förslag till ny paragraf som bör föras in efter förslaget till 37 §⁷⁵

Om någon som har tagit emot studiestartsstöd meddelar att han eller hon inte önskar utnyttja detta, får det genast betalas tillbaka utan tillämpning av 35 §. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan återbetalning.

Förslag till förordning (0000:00) om studiestartsstöd

Remitterat förslag

CSN:s förslag

Utbildning som stödet får lämnas för

Studiestartsstöd får lämnas till studerande för studier på grundläggande eller gymnasial nivå vid de läroanstalter och utbildningar som kan ge rätt till studiemedel enligt avdelning A1 i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655). Studiestartsstöd får dock inte lämnas för studier på en utbildning enligt förordningen (2015:504) om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb.

5 §⁷⁶

Studiestartsstöd får lämnas till studerande för sådana studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller i folkhögskola som kan ge rätt till studiemedel enligt avdelning A1 i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655).

Studiernas omfattning

6 §⁷⁷

Vid studier med studiestartsstöd avses med en vecka en hel kalendervecka. Om studietiden i kursplanen eller motsvarande inte är uttryckt i ett antal veckor och utbildningen inte pågår hela den första och den sista kalenderveckan, ska studietiden anses omfatta ytterligare en hel kalendervecka om studietiden under den första och sista veckan sammanlagt uppgår till

⁷⁵ CSN:s förslag till ny paragraf behandlas i avsnitt 2.

⁷⁶ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 5.2.

⁷⁷ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 2.

minst sju dagar.

Studiestartsstöd får inte lämnas för mer än heltidsstudier.

Centrala studiestödsnämnden får meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av första stycket.

Ansökan

17 §⁷⁸

En ansökan om studiestartsstöd enligt 28 § lagen (0000:00) om studiestartsstöd ska vara undertecknad av den sökande. Uppgifterna i ansökan ska lämnas på heder och samvete.

En ansökan, som prövats enligt 29 § lagen (0000:00) om studiestartsstöd, ska kunna lämnas in till Centrala studiestödsnämnden när som helst under året.

Studiestartsstöd får beviljas för högst ett år i sänder och för högst fyra kalenderveckor före den kalendervecka då ansökan kom in till Centrala studiestödsnämnden.

Centrala studiestödsnämnden får trots vad som anges i första stycket meddela föreskrifter om

- 1. att ansökningar om studiestartsstöd även får göras elektroniskt, och*
- 2. hur sådana ansökningar ska överföras.*

Centrala studiestödsnämnden får meddela ytterligare föreskrifter om ansökan och vad den ska innehålla.

Uppföljning och utvärdering

28 §⁷⁹

Av 36 § lagen (0000:00) om studiestartsstöd framgår att kommunen ska dokumentera sitt rekryteringsarbete och lämna sådana uppgifter som behövs för uppföljning och utvärdering.

Centrala studiestödsnämnden får meddela föreskrifter om innehållet i dokumentationen och om vilka uppgifter som ska lämnas för uppföljning och

⁷⁸ CSN:s förslag om ansökningstider behandlas i avsnitt 5.11.3. CSN:s förslag till bemyndigande om att meddela föreskrifter om elektronisk ansökan behandlas i avsnitt 5.11.4.

⁷⁹ CSN:s förslag behandlas i avsnitt 8.

utvärdering av kommunernas rekryteringsarbete.

Centrala studiestödsnämnden får meddela närmare föreskrifter om kommunernas uppgiftsskyldighet enligt andra stycket.

Förslag till ny paragraf som bör föras in efter förslaget till 29 §⁸⁰

Centrala Studiestödsnämnden får meddela närmare föreskrifter om återbetalning av studiestartsstöd enligt XX § lagen (0000:00) om studiestartsstöd.

⁸⁰ CSN:s förslag till ny paragraf behandlas i avsnitt 2.

Bilaga 2 – Kostnadsberäkning införande studiestartsstöd.

2A Beräkning av utvecklingskostnader för alternativ 1, införande i befintligt systemstöd.

Systemutveckling		Timmar				Summa	Summa tim	Kronor	Summa kr
		GEN	JAVA	DW	Övrigt				
Analys	0,25	4 250	3 500	300	250	8 300		8 300 000	
Design	0,15	2 550	2 100	180	150	4 980		4 980 000	
Konstr	0,25	4 250	3 500	300	250	8 300		8 300 000	
Test	0,35	5 950	4 900	420	350	11 620		10 007 144	
	1	17 000	14 000	1 200	1 000	33 200	33 200		31 587 144
Övrig utveckling									
Förstudie		400						170 800	
Beställning		200						85 400	
Jur arbete		480						208 320	
Arkitektur		0						0	
Texter		800						341 600	
CSN.se		400						170 800	
Centralen		0						0	
Blanketter innehåll		80						34 160	
Blanketter utseende		80						34 160	
Info.material		300						128 100	
Verksamhet - kontor		0						0	
Verksamhet - Handl		0						0	
Verksamhet - Ek		60						24 600	
Verksamhet - P		0						0	
Drift & Infrastruktur		40						40 000	
Verksamhet - US		200						85 400	
Implementation		2 500						1 067 500	
Prodsättn/garantiförv		200						200 000	
							5 740		2 590 840
Projektledning									
PL	1,5	1944						1 944 000	
Systemark	1,5	1944						1 944 000	
Testledare	1	1296						1 296 000	
Utl verk	1,5	1944						830 088	
	5,5	7 128					7 128		6 014 088
							46 068		40 192 072

CSN beräknar att ett nytt systemstöd för studiestartsstödet kommer att kräva 33 200 timmars systemutveckling. Uppskattningen innefattar inte enbart tid för utveckling av ett handläggningssystem, utan även utveckling av gemensamma stödsystem som exempelvis återkravshantering, diarium och ärendefördelningssystem. 25 procent av tiden beräknas krävas för analys, 15 procent för design, 25 procent för konstruktion och 35 procent för test av det nya systemet.

CSN bedömer att införandet därutöver kommer att kräva 5 740 timmars arbete i form av juridiskt arbete, informationsåtgärder, utbildningar m.m. Införandet kommer slutligen att medföra behov av 7 128 timmars arbete i form av projektledning.

CSN beräknar att införandet av ett nytt studiestartsstöd kommer att innebära 46 068 timmars arbete och kostnader om 40 192 072 kr.

2B Beräkning av löpande kostnader för alternativ 1, införande i befintligt systemstöd

	Manuellt SM Sverige	Andel Kovvux	Kovvux arbetsuppgifter	Andel	20 000 kunder	Timmar	Behov av handläggare	Kommentar
Handläggning	968 000	57%	552 000	17%	50 000	13 000	9	17 % motsvarar nuvarande kundvolym
Telefoni	611 000	50%	306 000	50%	153 000	5 000	3	Antagande, 50% av alla SM-kunder är kovvux
E-post	95 000	30%	29 000	30%	9 000	7 000	5	Antagande, 30% av alla SM-kunder är kovvux
Administrativ tid						3 600	2	
Chef						1 800	1	
IT-stöd						3 600	2	
Summa	1 674 000		887 000		212 000	27 600	22	

22 årsarbetstider medför lönekostnader om uppskattningsvis 11 mnkr per år.